

**Jesper
jobbar för
medlemmarna**

Sidan 10–11

**Linsodling
en intressant
utmaning**

Sidan 16–19

**Nya tekniker
i praktiken
på Bjertorp**

Sidan 20–24

Groddden

Nr 4

September 2021

En medlemstidning
från Lantmännen

www.lantmannen.se

Högt och lågt i årets skörd

Sidan 4–6

**Uppdrag: Fastigheter
till hela koncernen**

Sidan 26–27

**EU:s gröna ambitioner
kan bli dyra**

Sidan 31

Signerat

REDAKTION

Grodden, Lantmännen, 205 03 Malmö
Tel växel: 010-556 00 00
grodden@lantmannen.com

CHEFREDAKTÖR

Jesper Broberg
Tel: 010-556 01 04
jesper.broberg@lantmannen.com

REDAKTÖR

Helena Holmkrantz
Tel: 010-556 06 43
helena.holmkrantz@lantmannen.com

LAYOUT

Jan Reinerstam, Pagarango

OMSLAGSBILD

Årets skörd på den nya plattan i Tveta utanför Säfte. Spannmålen transporteras härifrån vidare till siloanläggningar och lager på olika håll i landet. Bild: Öyvind Lund

UPPLAGA

Grodden är Lantmännenkoncernens informationstidning till ägarna. Lantmännens medlemmar (ägare) får tidningen som medlemsförmån. Upplagan är cirka 32 000 exemplar. Tidningen utkommer med 6 nummer per år. Tryckeri: V-Tab i Landvetter

DISTRIBUTION

Tidningen distribueras som posttidning B till ägarna. Den distribueras även internt inom Lantmännen.

ADRESSÄNDRING

Medlemmar: Meddela kundregistret.
Tel 010-556 00 00
cf.ssc.kundregister@lantmannen.com
Övriga: Kontakta redaktören

ANNONSBOKNING

Mediavalet
Kontaktperson: David Martinez-Lundström
E-post: david@mediavalet.se
Tel: +46 735 699 350

ANNONSMATERIAL

Tekniska upplysningar: Annonser ska levereras till Mediavalet som tryckfärdiga pdf-filer, bilder i 300 dpi. E-post: david@mediavalet.se

ANNONSFORMAT (i mm) och priser

Format	Mått (mm)	Pris
1/1 sida (satsyta)	225x320	18 500:-
1/1 sida (utfallande*)	250x350	18 500:-
1/1 sida (sista sidan*)	250x300	20 500:-
1/2 sida (stående)	106x320	10 500:-
1/2 sida (liggande)	225x155	10 500:-
1/4 sida (stående)	106x155	5 600:-
1/4 sida (liggande)	225x74	5 600:-
1/8 sida (stående)	49x155	3 100:-
1/8 sida (liggande)	106x75	3 100:-

* +3 mm skärsmån vid utfallande
Moms tillkommer på samtliga priser.

Priserna ovan baseras på färdigt material, enligt tekniska upplysningar. Övrigt arbete debiteras.

PRELIMINÄR UTGIVNING 2021

(med reservation för ändringar)

Nr	Utgivning	Materialdeadline
5-6	14/12	19/11

Lantmännen

Lantmännen är ett lantbrukskooperativ och norra Europas ledande aktör inom lantbruk, maskin, bioenergi och livsmedel. Vi ägs av 19 000 svenska lantbrukare, har 10 000 anställda, har verksamheter i ett 20-tal länder och omsätter 45 miljarder SEK på årsbasis. Med basen i spannmål förädlar vi åkermarkens resurser för ett livskraftigt lantbruk. Några av våra mest kända varumärken inom livsmedel är AXA, Bonjour, Kungsörnen, GoGreen, Gooh, FINN CRISP, Korvbrödsbagarn och Hatting. Vårt företag är grundat på kunskap och värderingar som har funnits i generationer hos våra ägare. Genom forskning, utveckling och verksamhet i hela värdekedjan tar vi tillsammans ansvar från jord till bord. Läs gärna mer på www.lantmannen.se.

Sverige är fantastiskt!

Varje år brukar styrelsen i Lantmännen göra en gemensam resa. Ibland i närområdet – ibland längre bort. Det är ett sätt att på plats lära känna våra verksamheter, men också att få nya intryck och lära sig av andra företag och organisationer. Helt enkelt en fysisk och praktisk omvärldsspaning! Ett bra exempel på en intressant spaning är de erfarenheter från Holland vi fick för några år sedan kring insamling av olika data från lantbruket för att kunna öka effektivitet och konkurrenskraft. Resultatet ser vi nu i Sverige – bildandet av Agronod.

Men ibland går man kanske över ån efter vatten. Nu i höst har styrelsen rest runt i Sverige och besökt våra verksamheter. Nog för att jag bör vara en av dem som bäst känner Lantmännen, både våra verksamheter och olika anläggningar, men så mycket både jag och vi i styrelsen lärt oss. Att besöka Viken, Bjertorp och Fendt-centret i Vara väcker verkligen förhoppningar och visar på möjligheter för framtiden. Här ser man hur växtodling, djurhållning, foder och teknik kan arbeta tillsammans för att utveckla möjligheter som konkret ger nytta för det svenska lantbruket och som bidrar till ägar-nyttan. Här är framtiden så nära att man kan ta på den!

Samtidigt måste verksamheten för oss som lantbrukare rulla på här och nu – det vet alla vi som väntat på foderleveransen eller svurit när tröskan havererat mitt i skörden – och det visade inte minst besöket på foderfabrikerna i Lidköping och Åhus och Lantmännen Maskins nav, reservdelslagret i Malmö. I Malmö fick vi också möjlighet att besöka bygget av Lantbruks nya kontor i anslutning till kvarnen – och jag lovar, med det läget kommer vi garanterat att få både nya utsikter och insikter!

Vår kvarn i Malmö, Unibakes verksamhet i Örebro, med inriktning på hamburgerbröd och korvbröd, pannkakfabriken i Laholm och Viking Malt i Falkenberg är exempel på livsmedelsindustri i världsklass. Industrier som förädlar och ökar värdet på den svenska spannmålen.

Går vi steget vidare så gav besöket på Reppe, som ingår i Biorefineries, insikt i vilka möjligheter det finns i att utvinna olika beståndsdelar ur en vetekärna. Om större andel av vårt vete kunde förädlas till olika ingredienser (något vi ju faktiskt redan gör i dag med både vete och havre!) finns nya möjligheter på intressanta marknader – till riktigt bra prisnivåer. Ett annat uppskattat besök var på Aspen – en verksamhet som expanderar internationellt, men som behåller sin bas i Hindås utanför Göteborg. Jag kan inte annat än bli både imponerad och förvåntansfull inför framtiden efter styrelsens svenska resa. Ni i distriktsstyrelserna, ta chansen att bjuda in medlemmarna och besöka våra verksamheter, för det skapar både stolthet och framtidstro! Något som vi alla behöver!

Men för att förse alla industrier krävs bra råvaror. Och man kan nog konstatera att årets skörd inte riktigt blev vad vi väntade oss. Trots fina förutsättningar slog värmen och torkan till hårt. Jag har till och med talat med medlemmar på Gotland som fick sämre skörd i år än 2018. Tufft. Skörden rivstartade men sen kom regnet. Landet är långt, så förutsättningarna har varierat, men många har kämpat mellan skurarna för att både tröska och kunna så.

En ljusglimt är trots allt att vi har hyfsade prisnivåer på spannmål. Nu hoppas jag bara att Lantmännen tillsammans med mejerier, slakterier och packerier kan hålla prisnivåer som ger lön för mödan. Jag har sagt det förut – bra mat måste få kosta!

Skörden rivstartade men sen kom regnet. Landet är långt, så förutsättningarna har varierat, men många har kämpat mellan skurarna för att både tröska och kunna så.

Med hösten in på knuten börjar också mötessäsongen. Jag hoppas och tror att vi faktiskt ganska snart kan börja hålla riktigt möten där vi ses, skrattar och diskuterar öga mot öga! Under våren och sommaren har alla förtroendevalda tillsammans med styrelsen arbetat med projektet Medlem 2030. Vi har skrivit om det är i Grodden, vi har talat om det på våra stämmor och i slutat av året blir det dags att summera. För dig som är medlem och intresserad av Lantmännens långsiktiga inriktning, inte minst med inriktning på kapitalfrågor och utdelning, vill jag tipsa om att besöka distriktets höstmöte. Där kommer Medlem 2030 att presenteras.

En annan fråga som ligger mig nära är vårt ägaruppdrag – hur bidrar Lantmännen till lönsamheten på medlemmarnas gårdar? Bra foder, tillgänglighet, FoU är några exempel, men hur kan vi bli bättre att både mäta och presentera ägar-nyttan? Det är en annan fråga inom Medlem 2030. Jag började med att tala om vår fantastiska industri som genererar bra resultat. Men Lantmännens uppdrag är bredare än så, därför fördjupar vi oss i Lantmännens bidrag till lönsamheten på gården nu. Spännande, men inte helt enkelt!

Jag vill hälsa er alla välkomna till en spännande höst med Lantmännen! Och jag hoppas verkligen kunna möta många av er under höstmöten och andra träffar. Vi behöver varandra, Lantmännen behöver er och Sverige behöver ett starkt lantbruk!

Per Lindahl
Styrelseordförande

Jorden i fokus i ny kampanj

I en tid när det ena påkostade rymdprojektet efter det andra avlöser varandra väljer Lantmännen att rikta fokus på arbetet med att hålla jorden bördig på den planet som är vårt hem.

Det är det övergripande budskapet i Lantmännens nya kampanj "Länge leve jorden". Genom att gestalta modernt lantbruk på ett sätt som för tankarna till rymdresor och Mars-expeditioner vill Lantmännen uppmärksamma att "jordkapplöpningen" som siktar mot ett klimatneutralt jordbruk och en hållbar

matproduktion har börjat.

Kampanjen kommer att synas från september till november i många olika medier som film i TV och på bio, som affischer på stan, annonser i tidningar och i digitala medier.

Utgångspunkten för kampanjen är att Lantmännen som ett lantbrukskooperativ återinvesterar vinsten i svenskt jord-

bruk, bland annat i form av forskning och utvecklingsprojekt som Framtidens Jordbruk. Filmerna och fotografierna i kampanjen är producerade och tagna på och kring Framtidsgården Bjertorp. Lantmännens egna "ground control", där man på 890 hektar testar nya tekniker och metoder för hållbar odling.

– Det ligger i allas vårt intresse att värna om att hålla jorden bördig. Genom ett tilltal som ligger rätt i tiden vill vi ingjuta hopp kring dessa frågor och visa att Lantmännen menar allvar med omställningen mot framtidens jordbruk, säger Mark Robinson, varumärkeschef på Lantmännen.

Agroetanol och E.ON tecknar miljardavtal

Lantmännen Agroetanol har tecknat avtal med E.ON om fortsatt leverans av processånga till bioraffinaderiet i Norrköping. Mångmiljardavtalet sträcker sig över 20 år och ställer höga krav på ångleveransernas klimatprestanda.

Det nya avtalet omfattar 500 GWh ånga, vilket motsvarar halva fjärrvärmebehovet för en stad av Norrköpings storlek. Avtalet sluts av två bolag med höga ambitioner på hållbarhetsområdet. Lantmännen Agroetanol är Nordens största bioraffinaderi som förädlar spannmål och restprodukter till drivmedelsetanol och har ett CO²-utsläpp som är upp till 98 procent lägre än fossil bensin.

– Det nya avtalet är av stor vikt för våra satsningar fram-

över. En kontinuerlig och långsiktig försörjning av hållbar grön processånga är en förutsättning för våra framtida investeringar. Samtidigt är kretsloppstänkande och förnybar energi självklarheter i vår produktion, säger Lars-Gunnar Edh, vd på Lantmännen Agroetanol och understryker att bolagen funnit en gemensam grund i sin strävan mot hållbarhet.

Lantmännen Agroetanol och E.ON ingår i Norrköping kommuns satsning Händelö Eco-Industrial Park, som utnyttjar synergieffekter mellan energiföretag och processindustri. Restprodukter från samhället driver E.ONs kraftvärmeverk, som levererar processånga till Lantmännen Agroetanols produktion.

Aktuell ekonomisk information

Regler för minimiomsättning

Enligt Lantmännens stadgar behöver en medlem ha i genomsnitt minst 10 000 kr per år i insatsgrundande omsättning med Lantmännen de senaste fem åren (minimiomsättning). Omsättningskravet kan också uppfyllas genom att man från och med 2019 har en genomsnittlig omsättning på minst 10 000 kr. Brev med information har skickats till de medlemmar som berörs 2021.

Forskningsstiftelsen utlyser 25 miljoner

Årets utlysning för Lantmännens Forskningsstiftelse är nu öppen. Stiftelsen välkomnar ansökningar inom områdena lantbruk, bioenergi och livsmedel fram till den 30 september.

Lantmännens forskningsstiftelse delar årligen ut upp till 25 miljoner kronor till forskning inom lantbrukets hela värdekedja, från jord till bord. Stiftelsen har tre prioriterade forskningsområden – Lantbruk och maskin, Bioenergi och gröna material samt Livsmedel och förpackningar.

Lantmännens forskningsstiftelse inriktar sig i första hand på praktiskt tillämpbar forskning och innovationer. Inom området Lantbruk och maskin prioriteras precisionsodling, hållbara odlingsystem och växtföljder, klimatsmart

animalieproduktion och digitalisering. Inom området Bioenergi och gröna material ligger fokus på att utnyttja potentialen i jordbrukets hela värdekedja för att uppnå ett mer cirkulärt och biobaserat samhälle. Särskilt intresse visas forskning om förnybara komponenter för nästa generations kemikalier, oljor och material. Prioriterade områden inom Livsmedel och förpackningar är hälsoeffekter av spannmål och baljväxter, förbättrad brödkvalitet samt råvarans och processens påverkan på ingrediensens funktionalitet.

Nytt för i år är att de sökande är välkomna att kontakta forskningsstiftelsen innan ansökningarna skickats in, för att diskutera projektidéer och höra mer om Lantmännens möjligheter att erbjuda provmaterial, försöksplatser och data av hög kvalitet.

Handel med emissionsinsatser

Orderperiod Nr	Antal köp styck	Antal sälj styck	Transaktionspris procent	Omsatt volym styck
2021				
1	25	53	130	4 381 761
2	29	102	134	7 739 615
3	5	59	140	4 981 866
4	32	116	131	7 279 631
5	27	91	135	5 447 252
6	17	34	135	2 647 411

Kompletterande information, handelsperioder, handelsregler och orderblankett för köp/sälj finns på Lantmännens hemsida lantmannen.se/emissionshandel

Kontoöversikt och gällande räntesatser

Lantmännen Lantbruk/ Maskin SE	Aktuella räntesatser 1 september 2021
Kundreskontra	
Fakturor, dröjsmålsränta	efter förfallodag 11,80 %
Kundreskontra	
Finansieringstjänst	efter förfallodag 5,45 %
	efter nytt förfalldatum 11,80 %
Avräkningskonto fr o m 5 juni	tillgodo 0,00 %
Avräkningskonto	skuld 1,80 %
Avräkningskonto	spannmålsförskott 1,80 %
Avräkningar, disponibelt	endast medlemmar 0,60 %
Sparmedel	endast medlemmar 0,60 %

Har du frågor om dina konton eller sparmedel? Kontakta cf.ssc.kassatjanst@lantmannen.com

Stora variationer på korta avstånd

En odlingssäsong med både extrem värme och extrem väta kan knappast resultera i någon rekordskörd. När ungefär 80 procent av skörden är inne i början av september visar facit på ovanligt stora regionala variationer. Kvaliteten på det som i skrivande stund återstår att skörda är också i gungning.

Det såg länge lovande ut, även om man förväntade sig en något senare skördstart än normalt efter en kall och våt vår. Höstgrödorna artade sig fint och de vårgöröror som kommit i backen i tid såg länge okej ut. Så kom juli med höga temperaturer och torka. Brådmogna grödor skyndade på skörden, proteinhalten ökade snabbt i malkornet och avkastningsnivåerna blev betydligt lägre än förutspått. Men framför allt var skillnaderna mellan de geografiska områdena stora, allt beroende på vem som fått en regnskur i samband med de många åskvädren eller inte.

– Västra sidan av landet har generellt fått lite bättre avkastning än södra så här långt. Men i vissa fall är det skillnader även i närområden – en norrhäll kan ha haft något lägre temperaturer än ett fält i sydläge och dessa skillnader syns i avkastning, säger Per Gerhardsson som är inköpschef på Lantmännens spannmålsenhet.

Lantmännen har de senaste åren, i takt med ökande och mer intensiva skördar, fått lägga allt mer arbete på att få logistiken att fungera – tillräcklig kapacitet för att under ett par brinnande dagar ha utrymme för allt som levereras. En sortimentsplan lades förra året för att se till att de stora volymerna skulle kunna få plats på mottagningarna. Just nu pågår diskussioner om hur man ska kunna styra en större del av skörden mot huvudanläggningarna för att få ihop logistiken.

Hur har logistiken fungerat i år?

– Vi hade fem-sex dagar i mitten av augusti när det var riktigt hektiskt. Men gårdshämtningen har flutit på hyfsat. Vi har haft ärenden med längre dagar, men överlag fungerade logistiken bra. Nu är ju tempot betydligt långsammare och problemen färre.

Efter den torra, varma rivstarten kom regnen, i olika områden och i olika omfattning. Många blev tvungna att vänta medan fälten torkade upp. På det sättet har det fortsatt i stort sett över allt hela

augusti. Vissa områden som Halland, Nordvästskåne och Dalarna haft det svårt med tidvis kopiösa regnmängder.

När regnen kom försämrades också kvaliteten. Falltalen sjönk i vetefälten, på sina håll kunde man tidigt se grodda kärnor och färgen på havren blev sämre.

– Vi var oroliga för att stora delar av havreskörden skulle bli underkänd. Men den har vi delvis kunnat rädda genom att få acceptans i industrin för något sämre färg. Det är oerhört positivt.

När intervjun med Per Gerhardsson står fortfarande en hel del gryn havre kvar på fälten i Västsverige och kring Mälaren.

Hur kommer kvaliteten att påverkas av att skörden drar ut på tiden?

– Det är oklart, men risken finns ju att vi kommer att se sämre kvalitet ju längre tiden går. Vi vet heller inget om

hur det som såddes så sent i Mälardalen kommer att se ut. Det segdragna vårbruket när många fält stod under vatten långt in i maj gör att det kommer att dröja. På vissa håll är det ett par veckor kvar till skördemognad.

Torkan i juni-juli och skyfallen i maj och augusti är exempel på hur kraftiga vädervariationer får en stor påverkan på avkastningsnivåerna. En del odlare jämför rentav årets värmeböljor med torkåret 2018.

– En del har säkert haft det lika besvärligt avkastningsmässigt i år som för tre år sedan, men tittar vi på den totala nivån på rikspanet är det långt ifrån så illa som 2018. Däremot ser vi ju generellt låga rymdvikter i samtliga spannmålslag.

Så är fallet inte bara i Sverige, utan i hela Östersjöområdet och Frankrike.

Sammantaget mindre volymer och i många fall sämre kvalitet. Men eftersom problemen finns i så stora delar av Europa och det är sämre skördar även i Nordamerika har

prisnivåerna samtidigt stigit.

– Det betyder att den totala intäkten inte nödvändigtvis behöver bli sämre. Även om det återigen, finns stora regionala skillnader.

Falltalsproblematiken har dock medfört en större prisskillnad mellan livsmedelskvalitet och foderkvalitet.

– Det är tur att så mycket faktiskt hanns med att skördas innan regnen drog in och försämrade kvaliteten.

Hur ser det ut för den ekologiska odlingen?

– Avkastningen är överlag sämre än normalt. Vi tror att det kan bero på dålig mineralisering av kväve i och med den kalla våren. Marknaden för ekologiskt har reagerat långsammare pris-mässigt än övriga marknader. Som jag ser det behöver priserna komma upp en del på ekologiska kvaliteter för att intresset för att odla ekologiskt ska finnas kvar. Tror det är en del som inte får ihop sin kalkyl i sin ekologiska odling nu och fundera på att ställa om till konventionell odling igen. Detta sker i Sverige, men också i andra länder i Östersjöområdet.

Årets glädjeämnen är den fina raps-skörden, med normala volymer och bra priser. Oljehalterna har varit något lägre än i fjol, men inte anmärkningsvärt mycket. En annan positiv sida av skörden är att det hittills bara upptäckts mycket lite DON.

– Det kan förändras när skörden drar upp på tiden, men hittills har det inte varit mycket DON alls.

Vad finns på önskelistan inför nästa odlingsår?

– Det finns ett stort intresse för våra konceptodlingar, som Klimat & Natur. Vi har stor efterfrågan i konsumentled både på höstvetete och gryn havre som odlats enligt det konceptet. Fördelen för odlaren är möjligheten att öka sin lönsamhet genom koncepten.

En annan gröda som Per tar upp är durumvetete. Här finns efterfrågan för större volymer än vad som odlas i dag och man ser gärna att odlingen ökar. Men Per råder odlarna att alltid räkna på lönsamheten. Insatsvarorna har blivit dyrare under året och det finns risk att de höga nivåerna kommer att bestå. Samtidigt har spannmålspriset på skörd 2022 också stigit.

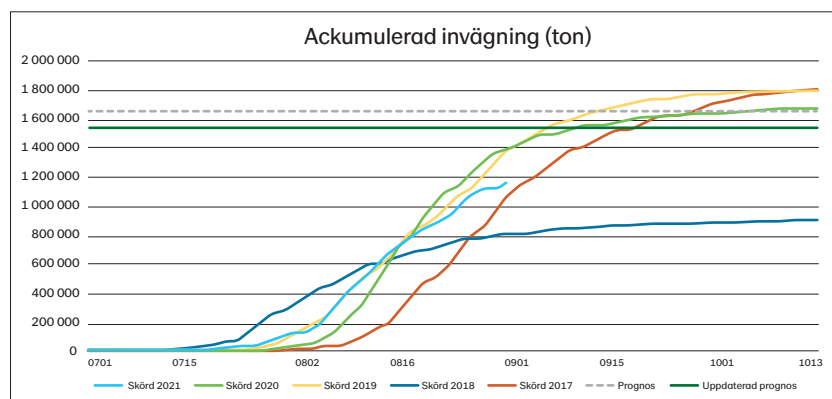
– Det är alltid viktigt att räkna. Men det är kanske extra viktigt att man räknar och förstår vad som blir kvar på sista raden med stigande priser på både insatsvaror och spannmål. Oftast är det lönsamt att satsa på en hög skörd även om insatsvarorna stigit i pris. Generellt ser det i alla fall just nu ut som att det kommer att bli en stor höst-sädd i år sedan får vi hoppas på ett mer gynnsamt odlingsår för alla, sammanfattar Per.

Text: Helena Holmkrantz

Per Gerhardsson.

” Det är tur att så mycket faktiskt hanns med att skördas innan regnen drog in och försämrade kvaliteten.

Jämförelse i totalskörd under fem år. Siffrorna för årets skörd är inlagda till och med den 30 augusti.

Vi ser hur falltalen blir allt lägre och det kommer in en hel del partier med grönskott. Thord Nyman, driftchef Köping

Segdragen skörd i Köping

Med båt skeppas skördevolymerna effektivt undan och ger plats på mottagningen i Köping.

Thord Nyman är driftchef på spannmålmottagningen i Köping. Han kan konstatera att årets skörd drar ut på tiden.

– Det är en väldigt liten skörd och den drar ut på tiden, säger Thord Nyman, driftchef på spannmålmottagningen i Köping och jämför med de senaste årens jätteskördar som ibland gjort att mottagningarna fått svårt att hinna med.

I år är inte logistiken något stort problem, det mesta har flutit på.

– Förra året hade vi dagar med 3 500 – 4 000 ton på en dag. I år har vi inte ens varit över 3 000, säger Thord och konstaterar samtidigt att rymdvikten över lag varit låg.

Efter hand som skörden dragit ut på tiden har kvaliteten försämrats.

– Vi ser hur falltalen blir allt lägre och det kommer in en hel del partier med grönskott.

Än står det en del kvar på åkrarna i området, men Thord menar att det inte är några stora volymer kvar att ta in.

– Vi är snart färdiga här, säger han.

BILDER: JOHAN OLSSON

BILD: HANS WESTBOM

Största torken norr om Dalälven

Den nya torken i Degernäs utanför Umeå är nu på plats till glädje för de norrländska odlarna.

Den nya anläggningen är den största torken för spannmål norr om Dalälven. Det är en bandtork som torkar cirka 25 ton spannmål i timmen. Det innebär en helt annan kapacitet än den mobila satstork som tidigare funnits på platsen.

Spannmålsodlingen i norr ökar successivt och under 2020 tog Lantmännen emot cirka 5 000 ton spannmål till anläggningen i Degernäs.

” För att vara en helt ny anläggning måste jag säga att det har fungerat riktigt bra.

Mattias Örn, driftchef

Årets skörd blev den första på den nya plattan i Tveta mellan Säffle och Åmål. Trots att anläggningen inte är helt färdigställd än är den ändå i bruk i årets skörd.

Bygge och mottagning på samma gång

I Tveta utanför Säffle har det varit full fart hela sommaren. Den nya mottagningen byggs av gårdsägaren Hans-Erik Blidstam och har en bit kvar till att vara färdigställd. I början av september håller man som bäst på att sätta upp nya silobehållare i plåt.

Trots att anläggningen inte kommer att vara helt klar förrän senare i höst har spannmålslassen kunnat rulla in under skörden.

– För att vara en helt ny anläggning måste jag säga att det har fungerat riktigt bra, säger Mattias Örn, som är driftchef för mottagningarna i området Uddevalla/Brålanda/Grästorp men

även har koll på den nya värmländska mottagningen. Lantmännen hyr in sig, i Tveta både för mottagning och i förlängningen även för torkning och lagring.

Mattias konstaterar att volymerna än så länge, i början av september, är långt ifrån de prognosticerade. Framför allt gäller det havre, där skörden nästan är halverad mot förra året. Men än rullar nya lass in. Många i Västergötland och Värmland tvingades så sent och skörden blir därefter.

– Den havre vi fått in så här långt är småkornig och regnperioden har fått den att stiga i färg, däremot ser vi tack och lov ingen DON. Vi hoppas på jämnare havrekvalitet från Värmland när den kommer in om någon vecka.

Patrik Ivarsson är driftansvarig för den nya mottagningen i Tveta.

I Tveta mellan Säffle och Åmål uppför Hans-Erik Blidstam en spannmålsmottagning som Lantmännen hyr in sig i.

Driftansvarige Patrik Ivarsson visar Anders Bäckström var han ska tippa sitt spannmålslass.

FOTO: CHARLOTTE OLSSON

I juli revs gamla växthus som ska ge plats för nya odlingskammare.

Här görs plats för framtidens växtförädling

I Svalöv pågår just nu förberedelser för ett paradigmskifte inom Lantmännens växtförädling. Under sommaren revs ett befintligt växthus för att göra plats till nya odlingskammare.

De nya odlingskammarna byggs nu i höst för att få en noggrant kontrollerad miljö där man kan skapa flera odlingsår per år och därmed snabbare komma från korsning till ny sort. Samtidigt moderniseras laboratoriet med de senaste DNA-sekvenseringsinstrumenten och nya datorserverar för beräkningsintensiva applikationer.

Paradigmskiftet handlar i korthet om att skynda på framstegen inom växtförädlingen för att snabbare utveckla sorter med högre avkastning och bättre sjukdomsresistens. Man vill på ett tidigt stadium kunna identifiera de plantor eller linjer som har potential att bli nya sorter, långt innan det är möjligt att testa dem i fältförsök.

Swecon satsar på nytt centrallager

I Eskilstuna, bara några kilometer från huvudkontoret, växer just nu Swecons nya centrallager fram. Den 800 kvadratmeter stora lokalen togs över den 1 januari i år och sedan dess har det jobbat intensivt med att få all inredning på plats. Nu börjar även hyllorna fyllas upp med reservdelar till Volvos entreprenadmaskiner.

Före årsskiftet ska det nya lagret vara igång och kunna stötta anläggningarna runtom i landet.

De lager som i dag finns ute på anläggningarna kommer att finnas kvar, men centrallagret tar över hanteringen av utrustningspaket, e-handel, servicepaket och strategiskt lager. Centrallagret kommer bland annat plocka ihop kompletta utrustnings- och servicepaket, vilka sedan skickas till utrustningsverkstaden eller direkt till serviceteknikern ute i fält.

Mjuk klassiker till
OTROLIGT PRIS!

HERR/DAM

HERR

upp till
5XL

HERR/DAM

275:-

Fleecejacka

En rutig klassiker du kommer att stormtrivas i!
Varm och skön fleecejacka med mjukt pilefoder.

Fleecejacka SJÖNEVAD • Färg: Röd.
HERR - Art 1020 • Stl. S-5XL.
DAM - Art 1120 • Stl. 34/36-50/52.

Fleecejacka VÄBY • Färg: Grå.
HERR - Art 2312 • Stl. S-5XL.
DAM - Art 2313 • Stl. 34/36-50/52.

Fleecejacka LIA • Färg: Blå.
HERR - Art 1030
Stl. S-5XL.

HERR

275:-

Fleecejacka SKÄLLINGE - Art 3319

Otroligt mjuk jacka i pile. Meshfoder för bra ventilation.
Herrstl. S-3XL.

2 FÖR

200:-

HERR

Fleeceskjorta - Art 2950

LAGER-2-plagg i skön fleece som släpper igenom fukt och håller dig varm och torr. Färg: Röd, Blå. Herrstl. S-5XL.
125:-/st • 2 för 200:-

395:-
Strumpor på köpet!

Stövlar

WOOD - Art 5900

Lätt och följsam fritidsstövel i lägre modell som är lätt att komma i och ur. Halksäker sula och skaft i mjuk och smidig neopren.
Skaft höjd: 20 cm. Vikt: 770g/stövel.
Stl. 37-46.

495:-
Strumpor på köpet!

Stövlar CASTLE - Art 7850

Lätt och följsam allroundstövel med slitstark, grovmönstrad sula för optimalt grepp. Nedvikbart skaft i smidig 6 mm neopren.
Skaft höjd: 40 cm. Vikt: 960g/stövel.
Stl. 37-46

595:-
Strumpor på köpet!

Vinterstövlar PU - Art 2702

Perfekt vinterstövel med extra tjock, isolerad sula. Snabbtorkande pilefoder i 30% ull. Sula med kraftigt mönster. Skaft höjd: 39 cm.
Vikt: ca 1138g/stövel.
Stl. 37-47.

TRETORN

Rek pris 799:-

650:-
Strumpor på köpet!

TRETORN Apex PU - Art 8803

Kvalitetsstövel med värmeisolerande egenskaper. Snabbtorkande innerfoder. Grovmönstrad yttersula. Tål ammoniak och är därför lämpliga för exempelvis lantbruk.
Skaft höjd: 36,5 cm. Vikt: 800g/stövel.
Stl. 37-47.

Durumvetet frodas på Ryssbylund

Durumodlingen på Ryssbylunds gård strax norr om Kalmar började egentligen med ren nyfikenhet. Ett bra alternativ till vårvete, en gröda som inte tar omvägen om foder på vägen till konsumenten och en lovande kalkyl var några av argumenten.

Att odla durumvete är en utmaning, men det finns samtidigt flera fördelar. Den bilden är Ryssbylunds ägare Fredrik

Terling och gårdens inspektor Krister Haglund helt eniga om. Ryssbylunds gård odlar durumvete till konsumentmjöl för andra året. Det började med tankar om att det behövdes fler vår-sådda grödor på gården:

– Vi tyckte att vi hade en alltför stor höstsådd areal och letade efter bra alternativ. Lantmännens representant, Mattias Frisk föreslog att vi skulle satsa på durumvete och det lät som en intressant möjlighet, förklarar Krister.

– En av anledningarna till att vi vill ha mer vårsått är att slippa problem med renkavle. Än så länge är vi försökade från det, men att få in fler vår-sådda grödor i växtföljden har ändå en sanerande effekt på ogräset generellt, säger Fredrik.

Torrt och varmt

Vi kommer på besök till Ryssbylund en strålande solig augustidag. Egentligen borde det vara full fart på fälten, men de senaste dygnet har regnet vräkt ner och alla väntar på att marken – och grödan – ska torka upp. Detta trots att gården ligger i ett landets både torraste och varmaste områden, vilket under ett normalår brukar innebära bra skördeväder.

I år är det blötare än vanligt och gräset är ovanligt grönt och frodigt där vi sitter och pratar.

Ryssbylunds gård har en omfattande växtodling. Förutom durum odlas här

korn, höstvete, raps, linser, klöver (utsäde), ärter (utsäde) och honungsört (för eget utsäde till blommande träd). Gården har länge legat i framkant vad gäller precisionsodling. De började utnyttja Cropsat för bortåt åtta år sedan. Det gjorde att intresset växte och man satsade på N-sensor för att spara kväve. Nollrutor är ett annat knep som Ryssbylund arbetar konsekvent med, det ger en bra bild av läget i fältet. I år är det sjätte säsongen som man jobbar med styrfiler och tittar man på skörde-resultaten syns effekten.

– Vi vill inte gödsla fram onödig bladmassa, utan försöker gödsla så ekonomiskt som möjligt. Vår växtodling, men också våra skördar, har höjts ett snäpp sedan Mattias kom in i bilden. Han

hjälpste oss att ändra vårt sätt att tänka, säger Krister.

– På andra gårdar är kanske inte problemet att man gödslar för mycket, utan snarare för lite. Framför allt handlar det ju om att gödsla behovsanpassat. Vitsen är att bibehålla, och gärna öka, skörden med minimal giva, fyller Mattias på.

Nyfikna på nytänkande

Nyfikenheten på nya sätt att tänka och odla är inte att ta miste på. Samtalet runt trädgårdsbordet kretsar kring hur man kan höja kvaliteten ytterligare, mikronäring, manganhalter, N-sensor för svampbehandling och nya grödor som gula linser som i år testas för första gången (mer om linser på sid 16). Linserna samsåddes med havre och

Krister har svårt att säga hur utbytet egentligen blev:

– Det kände lite som lotteri när vi lämnade iväg det. Vi får se hur mycket det blir i slutändan. Men linser är en bra växtföljdsgröda och det är definitivt en gröda i tiden, så även om det inte blev så mycket i år kommer vi att fortsätta.

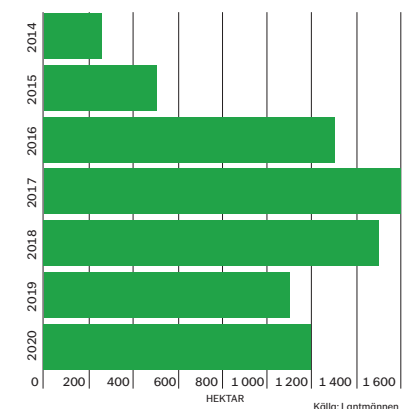
Samtalet kring bordet återkommer till durumodlingen. Mattias påpekar att klimatet utmed Kalmarkusten är ett skäl till att satsa på just durum. Grödan har längre växtperiod än exempelvis vårvete.

– Man måste få durumvetet i backen så tidigt som möjligt. Det ger bättre bestockning, sedan får man hålla tummarna för en bra sensommar eftersom skörden normalt inte kan ske förrän i

Durumvete är en krävande gröda med lång växtperiod, men den är samtidigt ett bra alternativ till vårvete.

Durumveteodling i Sverige

I stort sett all durumveteodling sker på Gotland. Den totala arealen för Lantmännen 2021 är cirka 1 200 hektar.

” Visst blev skörden mindre i år, men det är den överlag så det är inget konstigt. Vi fortsätter med durumvete, man ska inte ge sig så lätt.

slutet av augusti, förklarar han.

Durumvete odlas bara på några få platser i landet. Grödan kräver en lång sommar och en annan anledning är dess tendens att ta upp kadmium. En smal remsa utmed östkusten tillhör de områden som har mycket lite kadmium i jorden och därför är det extra intressant att lägga odling av denna gröda här.

Samtidigt är durumvete lite kinkigt. Det vill ha värme, men inte för torrt och den kräver ett stabilt skördeväder. När grödan väl är mogen måste den skördas omedelbart eftersom falltalen sjunker snabbt. Första odlingsåret lyckades gården bra. Snittet låg på fyra ton per hektar, 5,5 ton på det fält som var bevattnat.

– Resultatet förra året gjorde att vi såg en potential, även om det italienska utsädet är dyrt, säger Fredrik.

Konsumentnära

Ett annat tungt argument för att odla durumvete var önskan att odla något

som ligger nära konsumenten.

– I vårt område går det mesta som odlas till foder. Det är djurtätt här. Man lägger ner så mycket arbete på odlingen och så går allt till foder. Att odla grödor som mer direkt går till konsumenten känns bra och inspirerande, poängterar Fredrik.

Årets odling började bra. Maj månad blev fantastisk för grödorna och det var mycket biomassa på fälten efter den starten. När värmeböljorna kom i juni-juli ledde det till torka och stressade grödor. Durumvetet var inget undantag.

– Det var verkligen jättetorr och vi vattnade en del av våra fält, säger Krister och berättar att gården har anlagt en stor damm och har nergrävda ledningar runt om fälten för att kunna bevattna.

Trots en knepig odlingsäsong blev skörden ändå hyfsad med 3,5 ton per hektar och det kommer att bli durumvete på några av fälten runt gården även nästa år.

– Visst blev skörden mindre i år, men det är den överlag så det är inget konstigt. Vi fortsätter med durumvete, man ska inte ge sig så lätt, säger Krister och Fredrik unisont.

Text och bild: Helena Holmkrantz

Krister Haglund, inspektör på Ryssbylund och Mattias Frisk, säljare på Lantmännen, i durumvetefältet. Gården är ensam om att odla durumvete på fastlandet, alla övriga odlingar finns på Gotland.

Skydda dina plantor

Viltskydd Trico 10 liter

1356:-

Cervaroll Vilt-avskräckningsmedel

687:-

Genzo

Elryggspruta

På 10 liter med 18V Li-Ion batteri. Med bärsele samt sprutrör med snabbfäste och teleskopiskt rör.

1116:-/st
Ord. pris 1356:-

1996:-/2-pack

Komplett LH-rör

Högkvalitativ produkt för proffs-användaren.

1959:-

STIHL®

Motorsåg MS 201 C-M

Den lättaste motorsågen från Stihl – perfekt till t ex kvistning! Enkel start och ekonomisk 2-MIX-motor.

5020:-

Rek. ca-pris 5832:-

Husqvarna

Röjsåg 545FR

Kraftfull röjsåg. Levereras komplett med trimmerhuvud, gräsklinga och sågklinga. Utmärkt bränsleekonomi och avvibreringssystem.

5352:-

Rek. ca-pris 7192:-

Husqvarna

Motorsåg 455 Rancher

Idealisk motorsåg för deltid användare som vill ha en kraftfull arbetskamrat. Levereras med 15 tums skärutrustning

3996:-

Rek. ca-pris 5360:-

Husqvarna

Verktögsbälte komplett

Med 2 hölster, lyftkrok, lyftsax samt bakstycke med 15m måttband.

1196:-

Rek. ca-pris 1320:-

STIHL®

Lövlblås BR 200

Kompakt och mycket lätt ryggburen lövlblås utrustad antivibrationssystem, ekonomisk 2-MIX motor och enkel startlogik.

2711:-

Rek. ca-pris 3192:-

Lumberjack huggar-stövel klass 3

476:-

Rek. ca-pris 556:-

Öppettider i butiken:

Måndag-fredag: 9-18 · Lördag: 9-13 · Dygnet runt på webben!

Alla priser är exklusive moms. Vi reserverar oss för tryckfel, slutförsäljning och eventuella prisjusteringar. Gäller så långt lagret räcker. Eventuell fraktkostnad tillkommer. Se resten av vårt breda sortiment på www.hylte-lantman.com

0345-400 00

www.hylte-lantman.com

Hantverksgatan 15, 314 34 HYLTEBRUK

Jesper Broberg har

Medlemmarna i blickfånget

Medlemsstyrning och lantbrukets konkurrenskraft är två av Jesper Brobergs hjärtefrågor. Lantmännens nye medlemschef har jobbat med lantbruksfrågor i hela sitt yrkesverksamma liv. Med sin långa erfarenhet från LRF Konsult och Hushållningssällskapet vill han nu skapa en medlemsorganisation av världsklass i Lantmännen.

Just när sommaren gjorde sitt intåg tillträdde Jesper Broberg tjänsten som medlemschef på Lantmännen.

Han har många år i lantbruksnäringens tjänst – i LRF konsult och Hushållningssällskapet, bakom sig, så att han hamnat på Lantmännen är inte helt oväntat. Sanningen är att han följt Lantmännen i fotspåren ända sedan ungdomsåren.

När han i början av året fick frågan om han var intresserad av att ta sig an posten som medlemschef på Lantmännen var han inte svårövertalad.

– Jag har jobbat med svenskt lantbruk i alla år. Lantmännen är en helt annan spelplan med alla sina globala verksamheter. Det är ett fantastiskt kooperativt företag som utvecklas positivt på så många sätt. Min uppgift är att säkra den kooperativa processen, att se till att ägarstyrningen och medlemsdemokratin fungerar och utvecklas. Medlemschefen är ju en slags balansspelare med en fot i företaget och en fot i lantbruket, menar han.

Från Hässleholm till Nyköping

Jesper är född och uppväxt på en liten gård utanför Hässleholm, men bor i dag i Nyköping tillsammans med sin familj. Lantbruket och landsbygdens utveckling ligger honom varmt om hjärtat och har gjort så sedan uppväxten.

Han valde så småningom att utbilda sig till agronom med ekonomisk inriktning på Ultuna och träffade sin blivande fru Åsa under utbildningen. Examensarbetet på SLU kom att handla om ett ämne som just då hade börjat diskuteras genom ett förslag som låg i riksdagen nämligen insatsemissioner. Titeln på hans arbete var Insatsemission – hot eller möjlighet i kooperativa företag och han använde Odal Lantmän och Södra för att göra en fallstudie. Det där är kunskaper som han får all anledning att friska upp i sin nya roll.

Med sig i bagaget har han också ett

gediget kunnande i lantbruksekonomi.

– Mitt första jobb efter studierna var på LRF Konsult i Sala, där jag arbetade som lantbruksekonom under några år och lärde mig göra bokslut, deklarerera och räkna på lantbruksföretag. Det var en enormt värdefull tid. Jag känner en trygghet i att jag kan förstå en balansräkning i ett lantbruksföretag. Även om jag sedan arbetade med annat, så finns ju alltid ekonomin i botten, säger Jesper.

Ny utmaning

Efter nästan 15 år på LRF Konsult, de sista fem åren som affärsutvecklingschef på huvudkontoret i Stockholm, kände han att han behövde en ny utmaning i livet. Tjänsten som förbundsdirektör på Hushållningssällskapet var utannonserad. Jesper sökte tjänsten och fick den. Det hann sedan nästan bli tio år på Hushållningssällskapet. I sin roll arbetade han mycket med kunskapsrelaterade frågor – forskning, rådgivning och liknande. Mycket lantbruksnära frågor alltså, samtidigt som organisationen moderniserades och utvecklades. Det finns många skärningspunkter mellan Hushållningssällskapet och Lantmännen så det har blivit samarbeten om mentorsprogram, men

De första månaderna i den nya rollen som medlemschef har Jesper Broberg försökt träffa så många som möjligt av landets förtroendevalda. Här är han på besök i Sviestad hos Gustav Isaksson, distrikt Östergötland.

Medlemschefen är ju en slags balansspelare med en fot i företaget och en fot i lantbruket

också genom att Hushållningssällskapet blev delägare i Dataväxt.

Demokratin är kärnan

Han återkommer flera gånger under intervjun till begreppet medlemsdemokrati och medlemsstyrning samt poängterar vikten av tydlig kommunikation, att distriktsstyrelserna är ryggraden i demokratin och att medlemmarna känner att de kan påverka utvecklingen i Lantmännen, trots att konkurrensen är så stor i dag.

När vi träffas en av de där varma juli-dagarna i Vreta Kluster utanför Linköping har Jesper bara hunnit jobba en och en halv månad, men han har redan satt upp ett mål för avdelningen han leder:

– Per Lindahl brukar säga att Lantmännen ska vara ett företag i världsklass, då ska vi så klart ha en medlemsavdelning i världsklass också. Den är redan på god väg, men det finns alltid saker man kan göra ännu bättre.

Hur jobbar en medlemsavdelning i världsklass?

– Det handlar mycket om kommunikation och kunskap. Det finns saker vi kan ta med oss från pandemin och arbeta vidare på för att bli bättre på kommunikation. Vi ska se över genom vilka kanaler vi arbetar. När det gäller utbildning så tror jag också på att utveckla utbildningen av förtroendevalda. Vi ska ha utbildningar som är så bra att de förtroendevalda känner att de verkligen får något de har glädje och nytta av. Vi ska ha de bästa utbildningarna för förtroendevalda i Sverige, säger Jesper och fortsätter:

– Sen måste en medlemsavdelning i världsklass kunna hjälpa till att anordna distriktsstämmor som lockar mer än bara fem procent av medlemmarna. Där har vi en fråga vi behöver ta itu med.

När Jesper började på Lantmännen var medlemsavdelningen mitt inne i projektet Medlem 2030 som han menar

BILD: KATJA IRSEEN

BILD: HELENA HOLMKRANTZ

Lantmännens uppgift är att värna om sin affär för att bidra till lönsamhet hos medlemmarna. Vi ska inte stå på barrikaden

Jesper Broberg är Lantmännens nya medlemschef.

är ett bra exempel på just ägarstyrning.

– Hela projektet Medlem 2030 började ju som en enskild motion som togs till föreningsstämman. Sedan dess har vi haft tre jättebra seminarier och två tvärgrupper som arbetat med utvalda frågor. Vår förra medlemschef Anna Carlström påbörjade projektet med den äran, vi har nått halvlek nu och Anna kommer att leda projektet in i mål som projektledare. Det blir bäst så.

En fråga som engagerar Jesper djupt är konkurrenskraft. Ett konkurrens-

kraftigt svenskt lantbruk har varit hans ledstjärna i 25 år. Han är övertygad om att det nyvaknade intresset för lantbruket hos allmänheten kommer att fortsätta öka.

Självförsörjningsgraden har blivit en hyperaktuell fråga, vilken även fått en del politiker att börja vakna.

– Vi kan dra nytta av att intresset ökar. Svenskt lantbruk har en välutbildad lantbrukarkår som ligger långt framme i frågor som hållbarhet och digitalisering. Vi kan konkurrera med de

bästa i Europa. Det politiska stödet behöver dock bli bättre. Att regeringen tog bort landsbygdsministern var ett bakslag. Jag hoppas verkligen på ändring efter valet – oavsett utgång.

Hur ser du på Lantmännens roll?

– Lantmännens uppgift är att värna om sin affär för att bidra till lönsamhet hos medlemmarna. Vi ska inte stå på barrikaden, men samtidigt behövs en stor organisation som Lantmännen för att lantbruket ska kunna göra strategiska

investeringar av olika slag.

Jesper framhåller att Lantmännen ligger långt framme i hållbarhetstänkande och har goda möjligheter att anpassa sig till konsumentens önskemål.

– Det vi behöver bli bättre på är att förmedla budskapet om vikten av lantbruket. Lantmännen är en föregångare i Sverige med sin internationalisering och här samlas fantastiska kontaktytor som hela lantbruket har nytta av, säger han.

Text: Helena Holmkrantz

Intensiv höst med Medlem 2030

Projektet Medlem 2030 syftar till att öka både kunskap och engagemang bland Lantmännens medlemmar. Under hösten kommer arbetet att tas upp på höstmöten runtom i landet.

Att få en temperaturmätare från förtroendevalda och medlemmar på Lantmännens långsiktiga inriktning är

projekt som återkommer med jämna mellanrum. Efter motioner till föreningsstämman hösten 2020 startades projektet Medlem 2030. Uppdraget har varit att både öka kunskapen om Lantmännen och att blicka framåt. Fokus är kapitalstruktur, utdelning och strategi, men också hur vi ökar engagemanget bland medlemmar för föreningen och sist men inte minst

ägaruppdraget – hur bidrar Lantmännen till lönsamheten på medlemmarnas gårdar? Frågorna är stora, viktiga och delvis komplicerade.

Under våren har distrikten haft möjlighet att delta i olika seminarier och presentera sina inspel. Senare i år kommer arbetet med Medlem 2030 att tas upp på alla Lantmännens höstmöten. Projektet avslutas sedan under

slutet av året, efter diskussionerna på höstmöten och efter distriktsstyrelsekonferensen, där alla förtroendevalda möts. Nummer fem av Grodden, som kommer i december, summerar Medlem 2030.

Är Du redan nu intresserad och vill veta mer? Kontakta din distriktsstyrelse.

Text: Anna Carlström

Pellbrant satsar med hjälp av Tillväxtbolaget

Med sina 140 mjölkkor och nybyggd ladugård på 1 600 kvadratmeter, är Pellbrants gård en bidragande orsak till att lilla Robertsfors är en av landets kotätaste kommuner – en halv ko per invånare!

– Ska man satsa måste man tro på det man gör, är PO Pellbrants devis.

På den Pellbrantska gården, Pellbrant farming, i Laxbacken några mil utanför Umeå, rör sig flera generationer, både inom och utom företaget. Per Olof "PO" Pellbrant har tagit över efter föräldrarna och har sonen Jonas och sonhustrun Linda anställda. Även dottern Malin kommer och jobbar ibland när tillfälle ges och behov finns. Jonas och Linda bor alldeles i närheten, precis som POs mamma som ibland rycker in och kockar åt familjen. Även nästa generation hänger med farfar PO i traktorn ibland.

Det centrala i Pellbrants omfattande

satsningar de senaste åren är den nya ladugården, med robotar för både gödsel och mjölkning och mixervagn för foder. Totalt inrymmer gården cirka 140 mjölkkor och runt 200 ungdjur/kalvar. Gården har 300 hektar mark varav 60 sås in med korn och 20 med grönfoder, plus vall.

Tog över släktgården

Men så har det inte alltid sett ut. Då PO Pellbrant tog över släktgården efter föräldrarna 1999 hade han 30 kor och insåg att han måste fundera på fler nya lösningar för att säkra lantbrukets framtid, både för sig och för nästa generation lantbrukare på gården. Han bör-

jade byta ut maskiner, köpa till mark och förbereda för mer djur. Med nya lösningar skulle antalet djur kunna flerdubblas med större intäkter men samma arbetsstyrka. Även de yngre på gården var delaktiga i diskussionen och framtidsplanerna. De landade till sist i att bygga nytt, med bra tekniska lösningar.

Tillväxtbolaget stöttar

– Vi började förbereda för det redan för sex år sen. 2019 hade vi ritningarna klara och 2020 fick vi klart från banken. Men bankerna är rädda i dag, vi har mycket att tacka Tillväxtbolaget för, säger PO Pellbrant.

Tillväxtbolaget gick in och stöttade med två miljoner i lån. PO kunde också skjuta till eget kapital för att säkerställa investeringarna och få bankernas förtroende.

I november 2020 stod den nya ladugården klar, med 1600 kvadratmeter byggta och en kostnad på drygt 13 miljoner. Här rör sig nu 140 kor i lösdrift medan deras gamla ladugård har blivit kalvstall.

Den nya ladugården innebär ett stort

PO Pellbrant har fått släktgården att växa och leva vidare genom modiga men väl avvägda investeringar för framtiden.

lyft för både människor och djur på gården. Med mjölk- och gödselrobotar är arbetet otroligt mycket skonsammare för personalen.

– Vi har två gödselrobotar, en på varje sida. Jag som är gammal var väl lite skeptisk först och tycker att utgödsling är utgödsling. Men de har hittills skött sig exemplariskt. Rent och fräscht, säger PO.

De har också gjort det möjligt att köra traktor med mixervagn rakt igenom ladugården.

Korna mår bättre

De nya lösningarna visar också tydlig effekt på djuren. Klövhälsan är mycket god och kornas mjölmängd och dräktighet har ökat drastiskt.

– Det har gett fantastiskt resultat och betydligt färre seminationsförsök, konstaterar PO.

Med lösdriften kan korna själva röra sig fritt ute och inne. Första veckan ville alla vara ute hela tiden tills de kom på att de kunde gå emellan. När det var som varmast i somras, då även norra Sverige hade långa perioder med runt

Robotarnas outtröttliga arbete med att hålla rent och snyggt bidrar till bra klövhälsa hos djuren och minskar arbetsbördan.

Lantmännens säljare Sofia Jansson är en viktig del i teamets planer och framförhållning.

Den nya ladugården på 1600 kvm med lösdrift, mjölk- och gödselrobotar, blev avstampet för ett nytt stort steg i företagets utveckling och framtid.

På gården rör sig flera generationer. Mamma Maj backar fortfarande upp i bakgrunden medan PO med sonen Jonas och sonhustrun Linda anställda.

Nytt ansikte i Västerbotten

Sofia Jansson är ett nytt ansikte på Lantmännens säljarsida på delar av Västerbotten i ett område där det är med norrländska mått väldigt tätt mellan

gårdarna och satsas friskt.

Västerbotten har inte bara bördiga marker för sitt nordliga läge, här grov också framtidsstron tiderna till trots. Under pandemin har Sofia Jansson följt sin föregångare Åke Strömberg och fått en överlämning till kunderna i den mån det gick att träffas så säkert som möjligt. Hon har tidigare arbetat som rådgivare inom robotteknik för lantbruk i norr och var ett bekant ansikte för en del av kunderna som har satsat på ny teknik.

– Västerbotten är ett av de områden där det verkligen händer saker inom lantbruket. Det är många nya och unga som tar över. Det är riktigt roligt att se och få vara med och stötta. Det satsas på många ställen och det känns lite som att det är en anda som sprider sig, att törs dom så törs vi. På flera ställen ser jag också bra samarbeten mellan gårdar, säger Sofia Jansson.

– Jag känner mig fortfarande som en rådgivare och vill hjälpa kunderna att hitta bästa lösningarna oavsett vad det gäller. Just nu i dessa tider är det extra viktigt att få till växtodling, vall och grovfoderproduktion på ett bra sätt till exempel. På tekniksidan har jag såklart även nytta av att ha varit med om att få igång teknik praktiskt på plats nu när allt fler satsar på det.

Sofia Jansson utgår från Härnösand men rör sig över hela sitt arbetsområde som sträcker sig från Umeå och västerut.

30 grader, trivdes korna i den luftiga och fräscha ladugårdens skugga.

– Det ger också en helt annan arbetsdag. Med robotar behöver man inte stressa och passa mjölkbil och kolla på klockan på samma sätt.

PO sköter kalvarna, och "ungdomarna" som han säger, sköter den nya ladugården.

Ett bra stöd i dialogen både inför satsningen och nu i den dagliga driften är också Lantmännens säljare.

– Sofia har blivit lite som en del av teamet, vi har kontakt nästan varje vecka, hon är delaktig i val av foder

” **Bankerna är rädda i dag, vi har mycket att tacka Tillväxtbolaget för.**

och är väldigt alert och intresserad, säger PO.

Sofia Jansson som är ny säljare på delar av Västerbotten har en bakgrund som rådgivare, en erfarenhet som hon har stor nytta av i den nya rollen.

– Det är kul att vara med hela vägen i planeringen, inte bara sälja foder utan

också i val av vad som ska sås in för att till exempel få bästa mixen för grovfoder. Hos Pellbrants är det roligt att se att de är så intresserade allihop, vågar testa nytt och samarbetar så bra, säger Sofia Jansson.

Text: Anna Bergström
Foto: Gunnar Svedenbäck

**Lantmännens
Ambassadorsprogram
2022**

**Vill du forma framtidens
lantbruk tillsammans
med Lantmännen?**

**Ta chansen!
Sök eller nominera
någon redan idag.
Sista ansökningsdag
1 december.**

Lantmännens ambassadörsprogram är ett utbildningsprogram för dig som vill lära dig mer om Lantmännen!

Du kommer att få en ökad förståelse för Lantmännen som affärspartner och för ägandet av föreningen. Du kommer vara med och ge inspel på hur Lantmännen på bästa sätt kan möta behov och förväntningar hos morgondagens medlemmar.

Lantmännens ambassadörsprogram drar igång med tre utbildningstillfällen under våren 2022. Läs mer och ansök på <https://lantmannen.se/ambassadorsprogram>

Lantmännen

David Lundgren
ansvarig för identitet och
design Lantmännen

Slitstark 50-åring håller ihop Lantmännen

I år är det 50 år sedan Lantmännens symbol först såg dagens ljus! Den grafiska stiliserade grodden som symboliserar kärnan i vår verksamhet, växtkraften på fältet, har hållit ihop våra verksamheter under ett halvt sekel och blivit välkänd hos gemene man. Samtidigt lanserar vi en uppdaterad version av grodden och vår logotyp som ska ta oss in i framtiden. För så är det, för att fortsätta vara aktuell och relevant behöver man ständigt förnya sig.

I 50 år har Lantmännen använt grodden som sin symbol. Den lanserades 1971 för att samla SLR och regionala föreningar under gemensam flagg. Vi var då en samling inköpsföreningar som såg fördelarna med att agera tillsammans och sökte en stark och tydlig symbol att samlas under. Valet av grodden som symbol var enkelt och har i alla år tydligt visualiserat vår kärnverksamhet. Det grafiska utseendet på grodden var rejält, enkelt enfärgad och ett ganska rakt formspråk.

2006 formades Lantmännen och koncernen som vi känner den i dag. Beslut fattades då om att dra nytta av vårt starka varumärke på ett effektivare sätt och vi började kommunicera till en bredare målgrupp för att skapa större förståelse för vad vi gör och står för – för att med styrkan i vårt varumärke lyckas ännu bättre i våra affärer. Det krävde en ny grafisk verktygslåda och en visuell identitet som var anpassad för det. Och grodden fick sig ett nytt utseende

Om Lantmännen tidigare kommunicerat direkt mot andra bolag började Lantmännen som koncern nu att kommunicera direkt mot slutkonsument. Vi började prata om "Bra mat" för att få folk att förstå att Lantmännen inte bara var lantbruket, utan hela kedjan från jord till bord. Vår grodd och den visuella identiteten sågs över för att fungera effektivt i alla kanaler. Resultatet blev en visuell identitet med en mer skikt utformad grodd med många gröna nyanser, skuggningar och finare form på avsluten, för att symbolisera det ansvar vi tar och den omsorg vi har för grödorna och naturen vi är verksam i.

Ett levande material

Det grafiska material som omger ett varumärke är inte ristat i sten utan är i ständig utveckling. För precis som företaget utvecklas behöver sättet vi presenterar oss för omvärlden ständigt anpassas, kompletteras och utvecklas. Dels för att det hela tiden dyker upp nya kanaler, dels för att företaget utvecklas. Men också för att omvärlden, både folk och teknik, utvecklas. Förenklat sett kan du jämföra en grafisk profil med din egen garderob – där du har skaffat dig olika plagg du gillar och som passar dig som person och dina behov. Sliter du ut ett par byxor köper du ett par nya, i en modell och färg som passar din smak och din person. Grafisk profil är förenklat sett som våra kläder – de byts ut, blir slitna och omoderna, men garderoben i sin helhet är alltid anpassad till den person du är.

Den visuella bild vi bygger upp kring Lantmännen är mycket viktig då den underlättar för omvärlden, både konsumenter, kunder och partners, att känna igen oss och bli påminda om vilka vi är. Genom att uppträda enhetligt och konsekvent visar vi vad vi är för ett företag, vad vi står för och våra ambitioner. Tillsammans med vårt agerande och våra produkter bygger vi upp vårt varumärke, som är en av våra främsta styrkor i konkurrensen på våra olika marknader.

Ett företags varumärke är kanalen för omvärldens uppfattning om oss. Man kan säga att varumärket är omvärldens (den enskilda individens) samlade intryck om en produkt, ett företag eller organisation. Och en logotyp är det främsta grafiska verktyget för att koppla samman dessa intryck.

Logotypen är essensen

Hela vår identitet samlas i logotypen. Alla de intryck människor har kopplar de samman med vår logotyp. Logotypen är i grunden ett av flera verktyg i arbetet med varumärket, men är den enskilt viktigaste. Det är en mental genväg för folk. Det är grafiska lösningar som underlättar för omvärlden att placera oss. Med hjälp av verktyg, som färger, bilder, typsnitt, symboler och så vidare kan vi forma produkter och budskap så det framgår att det är Lantmännen som står bakom dem. Människan har lätt att placera form & färg och

”Med de här senaste uppdateringarna har vi nu en komplett ”grafisk garderob” med alla våra favoritplagg i senaste modell, för att fortsätta vårt arbete med att vara det moderna och innovativa företag vi är, i dag och i framtiden.

kopplar samman enheter som påminner om varandra.

Samtidigt förändras omvärlden och vi måste anpassa oss efter det. Det kan vara tekniska utvecklingar och nya kommunikationsvägar. En visuell identitet på 70-talet behövde inte ta hänsyn till hemsidor, mobiltelefoner eller sociala medier, något som i dag är högst centralt i arbetet och ställer andra krav på designen.

Ska fungera överallt

För att kunna vara enhetliga krävs grafiska verktyg som fungerar på alla typer av kontaktytor, allt från kontorsmaterial, förpackningar till sociala medier och digitala verktyg.

Under senare år har allt fler tekniska lösningar påverkat hur vi tar till oss information och hur vi kommunicerar. Till exempel läser vi på små skärmar och bläddrar snabbt igenom olika informationsflöden. Den digitala utvecklingen kräver grafiska lösningar som fungerar i små storlekar men som samtidigt träder fram och är tydlig i det snabba informationsflödet.

Så det är viktigt med en visuell identitet som kan återskapas på ett likartat sätt oavsett kontaktyta.

Det också viktigt att identiteten uppfattas som just uppdaterad och fungerande för den tid vi verkar i – ta exemplet med en garderob. Byxor, skjortor och tröjor från 1990 har samma funktion och beståndsdelar då som i dag, men material, sömmar, skärningar och färger ser annorlunda ut. Du kan vara välklädd men samtidigt uppfattas som lite daterad. På samma sätt vill vi att vår visuella identitet speglar det moderna och innovativa företag som vi är.

Lansering på nytt

I dag 2021, ett halvt sekel sedan logotypen först lanserades och 15 år sedan den förra stora designuppdateringen lanserar vi nu en ny version av logotypen.

De justeringar vi nu gör i designen är relativt små. Ambitionen är att lyfta och förbättra det vi har för att stärka vår position, inte att förändra bilden av vilka vi är. Genom flera små justeringar håller vi oss uppdaterade samtidigt som varumärket behåller sin position.

I korthet kan vi säga att symbolen har fått ett lite kraftfullare och lite stoltare intryck, med en enfärgad lösning precis som ursprungssymbolen. Avsluten är resolutare och tillsammans med införandet av vårt eget typsnitt ger hela logotypen ett renare och tydligare intryck, som fungerar effektivt i just digitala kanaler och i mindre storlekar. Genom att arbeta med vårt eget typsnitt i logotypen blir hela intrycket av vår visuella identitet mer harmoniskt och ger en mer genomarbetad känsla.

Med de här senaste uppdateringarna har vi nu en komplett ”grafisk garderob” med alla våra favoritplagg i senaste modell, för att fortsätta vårt arbete med att vara det moderna och innovativa företag vi är, i dag och i framtiden.

1971

2006

2021

Friskvårdsservice till förmånliga villkor

Lämna din skördetröska, hack, press eller slåtterkross för service till förmånliga villkor under lågsäsong, så är den startklar i god tid inför kommande säsong. **Boka redan nu för bästa villkor!** Våra servicetekniker är redo – alltid nära dig.

Friskvårdsservicen förutsätter att vi får tillgång till maskinen när det passar vår verkstadsplanering. Vi lovar att servicen är utförd innan säsongstart. Bokar du senast 31/12 2021, kan du dessutom få förlängd betalning. Erbjudandet om friskvårdsservice gäller 1/9 2021 – 31/3 2022. Kontakta din närmaste Lantmännen Maskin-verkstad för mer info. Reservation för eventuella tryckfel.

Följ oss på
sociala medier

Tel 0771-38 64 00 | www.lantmannenmaskin.se

Linsodlingen lägger i nästa växel

150 ton gula linser från svenska åkrar till gröna GoGreen-förpackningar i butikerna. Det är målet med ett av Lantmännens projekt som ska ge konsumenterna mer svenskodlade, vegetabiliska proteiner på bordet.

För fyra år sedan drogs projektet Specialgrödor igång på Lantmännen just med tanke på den växande marknaden för gröna proteiner. I Svalöv gjordes en rad provodlingar av olika grödor, allt från gamla kultursorter till grödor som är ganska nya för svenska fält. Efter provodlingarna mognade beslutet att satsa på gula linser.

Förra året kunde Grodden (nr 4 2020) berätta om hur odlingen av gula linser skalades upp genom ett litet antal odlare. De testade metoder och banade på så sätt väg för en kommersiell satsning.

I år är det dags för nästa steg. 18 odlare spridda över hela södra Sverige odlar nu gula linser för Cerealias varumärke GoGreen. Odlingarna är än så länge mycket små, från 17 ha ända ner till 1 ha. Men om det faller väl ut på alla fronter – odlingsmässigt, såväl som försäljningsmässigt – är kanske svensk linsodling här för att stanna. Målet är att få fram totalt 150 ton gula linser som ska gå till de gröna förpackningarna i butik.

Margaretha Månsson är ansvarig för projektet och håller samman de 18 odlarna. Bland annat har hon satt samman en "erfa-grupp" för att odlarna ska kunna byta erfarenheter med varandra.

– Det här är så nytt att det är jättevik-

Lantbruket måste ha kunskapen och resurserna för att förse konsumenterna med det de efterfrågar.

tigt att odlarna kan lära av varandra och dessutom finns Diana Bengtsson, växtföreläsaren i Svalöv som gjorde de första provodlingarna av linser, inkopplad i gruppen. Även Magnus Karlsson som är odlingsansvarig för frö har mycket kunskap om linser och finns med i laget.

I år är det enbart den franska sorten Flora som odlas, men på Svalövsgården testas även ett antal kanadensiska sorter som kan bli intressanta för framtiden. Margaretha tvivlar inte ett ögonblick på att fortsatt odling, både av gula linser och andra råvaror för gröna proteiner.

– Om vi förändrar vårt ätbeteende och vill ha mer grönt på matbordet måste lantbruket också ha kunskapen och resurserna för att förse konsumenterna med det de efterfrågar. Jag är övertygad om att odlingen av gröna proteiner kommer att öka!

Text och bild: Helena Holmkrantz

Margaretha Månsson är ansvarig för linsprojektet på Lantmännen.

Under våren hade erfa-gruppen internetmöten, men i juni fick de äntligen chans att träffas och titta på odlingar på Svalövsgården och på Vindfäälle farm utanför Röstånga.

Gula linser på väg till matbordet

Soppa, gryta, burgare, biff och mycket annat kan bli vegetariska läckerheter på det nya gröna matbordet med hjälp av linser. De senaste åren har linserna blivit alltmer populära, men i de allra flesta fall handlar det om importerad råvara. Lantmännen Cerealia gör skillnad genom att marknadsföra gula linser, odlade på svenska åkrar.

Sedan april månad finns svenska gula linser från Lantmännen på butikshyllan under varumärket GoGreen. Intresset för produkten har varit stort redan från början.

– Linserna är lätta att laga till och

enkla att använda. Dessutom passar de perfekt in i trender som vegetariskt och svenskt, säger Louise Helén som är produktutvecklare på Cerealia.

Möjligheterna för nya, gröna proteiner är till synes oändliga. På Louise önskelista står mer linser, inte bara gula, utan också röda, gröna och beluga-linser. Det finns även funderingar på hur man kan använda andra baljväxter som

Louise Helén.

bondbönor och gråärt. Just nu pågår även ett intensivt utvecklingsarbete för att ta fram nya spännande produkter av gula arter.

– Vi skulle kunna använda mycket större volymer av svenska linser för att marknadsföra inte bara hela linser utan

även förädlade livsmedel som vegetariska biffar och burgare. Vi hade också kunnat sälja inte bara i Sverige utan även i grannländerna. Vi hade gärna sett ett nordiskt sortiment av gröna proteiner.

Men som allt handlar det ju också om pengar. Odlarna vill ha betalt för sitt arbete och Lantmännen vill ha lönsamhet. Konsumenten å sin sida vill gärna köpa svenskt – men inte till vilket pris som helst.

– Den stora utmaningen är egentligen inte att utveckla nya produkter, utan att skala upp produktionen och hålla den på en hög nivå med allt vad det innebär av tillgång på råvara, jämn kvalitet och en lönsamhet som alla delar av kedjan är nöjda med, sammanfattar Louise.

Linsodling med utrymme för experiment

Det är i början av juli. Bara några enstaka, oansenliga, vita blommor syns och plantorna har börjat få de kantiga baljor som rymmer guldet – den gula linsen. Här odlar Frank Botermans åtta hektar linser som till hösten ska fylla GoGreens gröna tetrar med svenskodlade linser.

Vid foten av Söderåsen böljar landskapet mjukt. Röstånga, med sina stora bokskogar, ligger strax norr om Vindfälle. Vind-

fälle är den ena av familjen Botermans två gårdar och där i närheten finns linsfälten. För själva intervjun träffas vi sedan på den andra gården, Nya Wärslätt. Totalt har familjeföretaget 600 saggor och 225 hektar växtodling, som till största delen består av spannmål till foder, men även en del raps och timotej. Nytt för i år är dessutom åtta hektar linser. Familjen har delat upp arbetsuppgifterna sinsemellan så att föräldrarna har hand om grisarna, medan sonen Frank har ansvar för växtodlingen.

Tillfälle att testa nytt

Frank Botermans är visserligen bara 23 år gammal, men har flera års erfarenhet som växtodlare. Han tog över ansvaret för växtodlingen när han slutade på naturbruksgymnasiet i Svalöv. Han har många funderingar kring strategier i sin odling, frågar gärna de som hållit på ett tag och har ett maskinsamarbete med två andra gårdar i närheten. När han bestämde sig för linser kom kontakterna väl till pass. Men hur kom linserna in i bilden?

– Vi hade en del mark som varit utarrenderad och som togs tillbaka i

våras. Jag hade funderat lite på vad vi skulle odla där och tyckte det kunde vara ett bra tillfälle att testa något nytt. När jag hörde att Lantmännen ville ha linsodlare så hoppade jag på det.

Frank tog reda på så mycket han kunde om linsodling. Hörde med odlare som testat, sökte upp information på YouTube från odlingar i Kanada och läste det han hittade från SLU.

Den 23 april var han redo att så. När linsplantorna sedan var ungefär tre cm höga tog han hjälp av en maskinstation med erfarenhet av ekologisk odling för att ogräsharva.

– Vi fick bra effekt på harvningen, men i efterhand kan jag kanske känna att det var lite i tidigaste laget. Linsplantorna var spröda och känsliga.

Linsor vill ha varmt väder. Det är en gröda som tål torka bra, eftersom den har ett stort rotsystem och den odlas ofta på lite torkkänsliga områden. Under den kyliga våren växte den långsamt, men när värmen väl kom så sköt den fart.

Två mycket olika fält

Fälten där Frank valt att odla sina linser ligger på varsin sida om en liten grusväg, men de ser mycket olika ut när vi kommer på besök i början av juli. På ena sidan är linsplantorna lite glesare och ogräset högt. På andra sidan frodiga, fina plantor och mest lite örtogräs.

BILD: FRANK BOTERMANS

För att underlätta skörden stränglades linserna.

– Det har odlats vall på den sida som ser fin ut. På den andra sidan odlades raps, en ganska dålig raps, där ogräset kunde konkurrera. Det är den skillnaden vi ser nu. Vallen har gjort mycket för linserna, de kom upp en dag tidigare på den sidan och ser verkligen fina ut, förklarar han.

Efter ogräsharvningen blev det inte fler behandlingar. Kanske hade det varit bra att ogräsharva en gång till ett par veckor senare, funderar Frank. Ännu en erfarenhet han tar med sig från odlingen. Han ser den lite som ett experiment. Till nästa år kommer det finnas möjlighet till kemisk bekämpning och kanske väljer han det snarare än ogräsharvning. Eller också blir det både och.

– Jag tror det kan vara bra att kombinera de bästa metoderna från både ekologisk och konventionell odling. Jag vill förstå biologin bakom odlingen och testar mig fram, provar olika strategier och ser hur utfallet blir.

Linserna skördas normalt 110-115 dagar efter sådd. När vi träffas i början av juli pratar Frank om att skörda med en 24-fotströska, men han har också

idén att testa strängläggning på några rader.

– Jag har tillgång till en strängläggare på maskinstationen och jag vill se om det minskar drösnigen.

Till GoGreen

Linserna torkas och lagras på gård till dess Lantmännen Cerealia behöver råvaran. Linserna ska säljas hela och torkade – gula, svenskodlade linser från GoGreen.

– Jag äter ju inte så mycket linser själv, men det ska bli kul att se förpackningarna i butik så småningom. Jag är nyfiken på hur det kommer att se ut. Sen hoppas jag att det kommer pasta med svenska linser i så småningom. Ju mer närproducerat och svenskt, desto bättre!

Grannarna i området har också varit nyfikna på den ovanliga odlingen och ställt en del frågor.

– En av grannarna är vegetarian och väldigt intresserad av mina linser. Tänkte att han kanske vill ha en spann när den är rensad, säger Frank med ett skratt.

Text och bild: Helena Holmkrantz

På två fält med ganska olika betingelser har Frank Botermans odlat sina gula linser.

BILD: KRISTOFER VAMLING/HK BILD&TEXT

Linser är tidskrävande, men en rolig utmaning, säger Frank Botermans på Vindfälle Farm.

Utvärdering i augusti Hur gick det sedan?

I början av augusti var merparten av linserna i de två fälten skördemogna. Frank beslöt stränglägga hela det ena fältet (det med mest ogräs), lät det ligga över en vecka på grund av envisa regn och tröskade sedan med pick-up-board.

– Det gick riktigt bra. Lite spill blev det väl, men tröskningen gick fint, kunde köra fem km/h och det var lite snabbare än vad jag trott.

Det andra fältet mognade lite senare och först försökte Frank skörda på vanligt sätt. Det blev besvärligt, mycket grönmassa fastnade i tröskan och han ändrade sig därför ganska snabbt och stränglade även det fältet.

– Det var lättare att tröska när plantorna torkat till lite, så den metoden verkar fungera bra.

Vad tar du mer med dig från ditt första odlingsår?

– Linser mognar ojämnt. När jag tröskade fanns det plantor som blomrade samtidigt som linserna i toppen hade spruckit upp. Man måste hitta en medelväg för att få bästa skörden. Det går inte att vänta tills allt mognat. Sedan var det faktiskt så att fältet med mest

ogräs blev bättre än det mer rena fältet. Ogräsen hjälpte till att hålla upp linserna. Det är en tankeställare.

Skörden blev som helhet 1 350 kg/hektar före rensning, men Frank ser en tydlig utvecklingspotential i odlingen – det går att nå betydligt högre. Han är tveklöst sugen på att testa igen.

– Visst var det lite tidskrävande i år, inte minst med den väderleken vi haft. Men det känns samtidigt som en rolig utmaning så ja, det blir nog linser nästa år också, avslutar Frank.

En hyfsad första skörd av gula linser, men mycket rensning krävdes.

Hur kan hållbarhet appliceras på den enskilda gården samtidigt som man bedriver ett lönsamt jordbruk?

På Framtidsgården Bjertorps Egendom testas teorierna kring hållbar odling i praktiken. Grodden följer arbetet som görs på Bjertorp. Denna gång handlar det om ett projekt som startade i våras, nämligen kolinlagring, med målet att få både bättre jordhälsa och god lönsamhet. Det görs i samarbete med organisationen Svensk kolinlagring.

Texter: Helena Holmkrantz | Foto: Erik Pettersson

” Att ha ett så robust odlingsystem som möjligt är nödvändigt för att jordbruket ska vara lönsamt i längden.

Claes Johansson, hållbarhetschef

Jordhälsa

En av
vägarna mot
hållbarhet

När Lantmännen för två år sedan tog fram sin rapport Framtidens jordbruk precisades elva fokusområden som behövs för att göra svenskt lantbruk hållbart och på sikt klimatneutralt. En

av de elva punkterna på listan är kolinlagring.

Ökad kolinlagring handlar om bördighet och mullhalt, men också om hur odlingen ska kunna fortsätta med bibehållna höga skördar utan att trötta ut jorden. Nu testas olika metoder i praktiken med lönsamhet och produktivitet för ögonen. Begreppen produktivitet, lönsamhet och hållbarhet går hand i hand menar Lantmännens hållbarhetschef Claes Johansson:

– Att ha ett så robust odlingsystem som möjligt är

nödvändigt för att jordbruket ska kunna vara lönsamt i längden. Lantmännen arbetar med frågan ur ett långsiktigt perspektiv. Att det dessutom kan innebära nya affärsmöjligheter, både för Lantmännen och för den enskilde jordbrukaren är som grädde på moset.

Men går det att uppnå hållbarhet och lönsamhet samtidigt?

– Det är en grundförutsättning. Lönsamheten måste finnas med, antingen genom en bättre odlings ekonomi eller ett mervärde på marknaden. Övertid kommer det också bli viktigt att investera i ökad mottåndskraft mot mer extrema vädersituationer för att upprätthålla odlings säkerheten i ett förändrat klimat. Genom att

odla på ett sätt som ger bättre motstånd mot torka och regn ökar skördarna och därmed lönsamheten.

Var kommer Framtidsgården Bjertorp in i bilden?

– Metoder för kolinlagrat jordbruk har mest testats på mindre gårdar tidigare. Bjertorp är en stor konventionell växtodlingsgård och genom att finnas med i referensgruppen kan vi ge ett annat perspektiv på teknikerna. Vi provar metoderna i praktiken och kan därmed visa lantbrukarna på möjligheterna, säger Claes. Han påpekar samtidigt att kolinlagring bara är en av många pusselbitar i det stora pusslet Hållbarhet. Varje delmoment är viktigt för helheten.

Fältinfo i Bjertorp

Fältet storlek: 25 ha (12,5 ha x 2)
Lerhalt cirka 25 procent
pH: 6,0-6,7
P-AL-Klass: II-III
K-AL-Klass: II-IIIa
K/Mg-kvot: 0,6-1,4
Mullhalt: 3,5-4,6 procent

Vårsådd mellan/täckgröda 2021:

6 kg Viterra Mångfald (Honungsört, persisk klöver, blodklöver, bovete och solros)
3 kg Westerworldiskt rajgräs
1 kg Rödklöver
Ytan har såtts in med ny gröda för 2022 – höstvet

Höstsådd mellan/täckgröda 2021:

3,5 kg Rödklöver
0,5 kg Westerworldiskt rajgräs
1 kg blandning med blodklöver och honungsört
10 kg Fodervicker
4 kg Purrhavre
100 kg höstvet (halva delen som kommer glyfosatbehandlas till våren)
Ytan kommer sås med ny gröda för 2022 – vårkorn

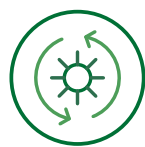
Plan 2022:

Vårkorn 12,5 ha
Direktsådd och insådd av mellangröda/täckgröda.
Glyfosat före sådd i del med höstvet.
Höstvet 12,5 ha
Tidig insådd av mellangröda/täckgröda på våren på halva arealen. Resterande del sås in på hösten.

Kolinlagring i praktiken

Försöken med olika metoder för att öka kolinlagringen är än så länge bara i sin linda på Bjertorp. Ett fält om 25 hektar har avdelats för försöken. Här ska marken vara bevuxen året om, jordbearbetningen hållas på ett minimum och ny gröda kommer att direktsås. Hur jorden mår ska efter hand mätas på olika sätt. Målen i horisonten är bättre jordhälsa, som ska ge högre skördar och mer tålighet mot extremväder.

Projektet på Bjertorp görs i samarbete med Svensk kolinlagring. Försöksfältet kommer att hållas delat i två

delar, hälften med vårgröda, hälften med höstgröda. Vid starten i våras såddes havre över hela fältet. Halva arealen såddes in med en blandad mellangröda/täckgröda bestående av bland annat honungsört, blodklöver, rödklöver och westerworldiskt rajgräs.

Fältet såddes och ogräsbehandlades mot örtogräs och tistel vid bestockningsfasen. En vecka senare såddes täckgrödan in med ogräsharv och frösålåda på halva fältet. Insådden skedde i början av juni med god fukt i jorden då maj månad var nederbördsrik. Fortsättningen blev dock inte riktigt så bra som planerat.

– Mellangrödan vi sådde in tog sig inte eftersom grödan (havren) blev mycket frodig i kombination med att juni och juli var mycket torra. Nu efter

tröskning av havren fanns en del kvickrot i fält, vilket gjorde att vi valde att köra glyfosat över fältet innan grund jordbearbetning utfördes. Den grund jordbearbetningen före sådd nu i höst var för att blanda in halm i ytan och gjordes med en Carrier med CrossCutter Disc. Sådden av mellangrödan gjordes med Spirit 800C på halva delen av fältet och den del som var planerad att höstsås med höstvet är redan etablerad för att minimera den tid som fältet ligger obevuxet. Vi kommer framåt så in mellan/täckgrödor både på höst och vår beroende på årsmån, förklarar Erik Pettersson som är växtodlingsrådgivare på Lantmännen.

Han fortsätter resonemanget:
– Man får se det som ett dynamiskt system som kan ändras efter årets förutsättningar med ogräsförekomst,

tid för tröskning och väderlek. Vi tittar även på behovet av andra maskiner än vad som finns på gården i dag. I höstveten planerar vi för en ogräsbehandling i höst med jordverkande produkter. Det gör att vi sedan planerar att så in ny mellangröda/täckgröda tidigt till våren på den arealen.

– Vi har ett dilemma när vi väljer mellangröda eftersom Bjertorp har utsådesodling. Det gör att vi måste välja bort vissa arter, kommenterar Erik.

Framöver kan det bli aktuellt att dela upp fältet ytterligare för att få mer att jämföra med. Man planerar även att ha en del med glyfosatbehandling och en utan glyfosatbehandling innan sådd i respektive gröda.

– Det har inte gjorts så mycket i år, nästa år blir det mycket mer "action". Vi kommer att samla så mycket erfarenheter som möjligt för att hitta vad som är bäst rätt för just våra förhållanden, säger Kjell Carlsson, driftledare på Bjertorp.

Det han tycker är svårast att undvara är plöjningen.

– Vi har kompakta lerjordar här och brukar vilja lufta jorden, i synnerhet under våta år. Här i väst är det ofta blöta förhållanden, vilket gör att plöjning dominerar som jordbearbetningsmetod för att luckra upp jorden. Bortåt 70-80 procent av våra jordar plöjs i dag. Nu testas vi att använda kultivator för att bearbeta grunt. Det är ett nytt sätt att

Om vi ska kunna visa andra lantbrukare hur vi gör så måste ekonomin finnas med.

Kjell Carlsson

jobba, men det är intressant om vi kan hitta ett bra system som faktiskt funkar.

En annan åtgärd som planeras nästa år är att tillföra organisk gödsel och ett avtal har slutits med en gård i närheten.
– Vi har fält på Bjertorp som inte sett organisk gödsel sedan 1956! Det känns jätteviktigt att få in det. Kanske skulle vi spara en nollruta för att jämföra, funderar Erik.

Båda två tror att skörden troligen kommer att bli en aning lägre till en början under omställningen. Men målet är att bibehålla och på sikt öka skörden. Med mindre körning räknar de även med att kostnaden blir lägre. Lönsamheten står i hög grad i centrum i arbetet på Bjertorp. Att ta reda på vilka åtgärder man kan använda för ett mer hållbart system och att kunna försvara dem ekonomiskt är centralt.

– Om vi ska kunna visa andra lantbrukare hur vi gör så måste ekonomin finnas med. Det handlar ju trots allt om lönsamheten för den enskilda gården,

Tillsammans mot framtidens jordbruk. En gård i taget.

Klimat & Natur är Lantmännens odlingsprogram för framtidens jordbruk. Tack vare det har vi sedan 2015 minskat vårt klimatavtryck från odlingen av spannmål med upp till 30%*. Dessutom har såväl sånglärkor som insekter gynnats av åtgärder för biologisk mångfald. Lantbrukarna som odlar enligt programmet arbetar enligt våra senaste odlingsmetoder, till exempel precisionsodling och blommande zoner på åkern.

Håll utkik efter Klimat & Natur nästa gång du ska handla, så är du med och bidrar till att fler gårdar kan ställa om till framtidens jordbruk. Tillsammans tar vi ansvar från jord till bord.

*Ungefärlig CO2e-besparing för höstvetete, jämfört med genomsnittlig svensk odling 2015.

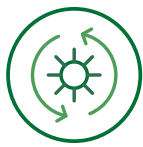
Bra mat från
Lantmännen

Mer kol ger tryggare matförsörjning i framtiden

– Det viktigaste är att de som jobbar på gården blir engagerade och får intresse för att lära sig mer om jordhälsa. De som driver gården bestämmer vilka åtgärder som ska användas, men de gör det i samråd med våra rådgivare, förklarar Jessica Johansson på Miljömatematik, företaget som grundade plattformen Svensk kolinlagring.

Svensk kolinlagring arbetar med försök på ett 40-tal gårdar i landet, gårdar med så väl ekologisk som konventionell odling. Plattformen startade 2019 som en fristående, icke-vinstdrivande organisation. Man vill genom plattformen skapa engagemang och kunskapsutbyte kring jordhälsa. I sin programförklaring lyfter organisationen tre mål: mer kol i backen, bättre inkomst för svenska lantbrukare och tryggare livsmedelsförsörjning.

Lantmännen gick in i samarbete med Svensk kolinlagring förra året och i år är första säsongen med försök på Framtidsgården Bjertorp.

– Vår rådgivning bygger på aktuell forskning och det är den vi vill förmedla, säger Jessica.

Vad som görs på den enskilda gården är olika från fall till fall, men det finns tre grundläggande principer.

- Marken ska vara bevuxen året om.
- Hög diversitet på gårdsnivå – och på fältnivå.
- Så lite störningar som möjligt i form av insatsmedel och bearbetning.

Hur man bäst tillämpar grundprinciperna är något som diskuteras fram mellan gård och rådgivare.

– En rådgivare kan ju aldrig kunna den enskilda gården lika bra som den som driver den. Vi försöker hjälpa till genom att ställa rätt frågor. Alla behöver göra sin resa, men vi kan ge råd på vägen.

Jord som är fattig på kol blir känslig för både torka och översvämningar. Så är fallet med många av de mest intensivt brukade jordarna. Jessica menar att gården står inför många utmaningar och hennes uppfattning är att det nog kommer att ta tid att få resultat.

Jessica Johansson, Miljömatematik.

” Vår rådgivning bygger på aktuell forskning och det är den vi vill förmedla.

– Odlingen på Bjertorp har länge varit mycket intensiv och jorden har till exempel inte fått någon organisk gödsel. Det tar tid innan mikroliv och svampar är tillbaka. Steg ett är att nå ett nolläge, där vi inte tappar kol längre. Efterhand kommer förändringen att gå fortare och kolinlagringen öka.

Integrera djur

Ett annat viktigt inslag är att integrera djur i odlingen. Det kan vara både att ha ett utbyte och använda sig av gödsel från närliggande djurgårdar eller att låta sina mellangrödor blir betade av en grannes djur.

3

Grundläggande principer

- Marken ska vara bevuxen året om.
- Hög diversitet på gårdsnivå – och på fältnivå.
- Så lite störningar som möjligt i form av insatsmedel och bearbetning.

– Det passar bra att Bjertorp nu slutit ett avtal med en djurgård.

Hur ska då förändringen mätas? Svensk kolinlagring har flera parametrar att arbeta med, som visar på effekter både på kortare och längre sikt.

Jordstrukturen utvärderas genom att man tittar på rötter och nerbrutet material, känner på jorden, luktar på den och undersöker aggregeringen (kornstorlek och klumpar). Rådgivaren brukar göra det här tillsammans med jordbrukaren för att få till en diskussion och se vad som hänt sedan sist.

En annan tydligt mätbar effekt är vatteninfiltrationen. Genom att applicera plaströr kan man se hur lång tid det tar för vattnet att rinna ner.

Själva kolhalten i marken följs hela tiden upp, men här ses effekten först på lite längre sikt. En ny metod för att utvärdera åtgärderna är att använda satellitbilder.

– Vi är i pilotfasen av bildverktyget, men avsikten är att koppla ihop vad vi ser ovanifrån, på gårdsnivå, med

de jordprover som har tas.

Jessica trycker gärna på vikten av att se helheten och att tänka framåt.

– Det är intressant att ställa sig frågor som vad vi odlar om tio år. Det hänger ihop med: vad kan vi äta om tio år och vilka grödor behöver vi ta in? Frågan är ju också vem som bestämmer vad som odlas – är det odlaren eller konsumenten? Jag tror vi måste tänka i nya banor för framtidens livsmedelssystem.

Som exempel nämner hon träd och buskar. Under värmeböljor kommer skuggan att behövas. Men den allra viktigaste frågan är vatten.

– Vi måste tänka in vatten i allt vi gör. Grödor med djupare rötter kan infiltrera på ett bättre sätt. Växtförädlingen behöver tänka nytt. Dessutom tror jag att vi framtiden behöver bedöma grödor efter näringsinnehåll snarare än volym. Gamla kultursorter kommer säkert att få ett uppsving, inte minst genom sin tålighet, säger Jessica.

Text: Helena Holmkrantz

I det uppkopplade lantbruket kan alltmer data samlas in – var olika näringsämnen behövs bäst i fältet, hur mycket bränsle som går åt för olika sysslor är bara två av de många parametrar som går att mäta. Men hur kan denna kunskap hjälpa lantbruket att bli mer hållbart, produktivt och lönsamt? Veronica Ehrström Eklöf är trainee på Lantmännen och undersöker vad som mäts, vad som går att mäta och hur data kan användas, allt med utgångspunkt från Framtidsgården Bjertorp.

Framtiden mäts på Bjertorp

Veronica Ehrström Eklöf är trainee på Lantmännen med bakgrund som civilingenjör. Fram till november har hon traineeuppdrag på Lantmännen Lantbruk, där ett av projekten handlar om att skapa en överblick över datainsamlingen inom Framtidsgården Bjertorp – vilka uppgifter kan man samla in och hur kan de användas för att göra lantbruket mer hållbart.

Projektet utgår från de elva fokusområden – vägen mot ett klimatneutralt jordbruk – som togs fram i rapporten Framtidens jordbruk (se faktabara här intill). Veronica undersöker i sin studie vilka åtgärder som kan kopplas till de olika områdena, eller potentialerna, och hur mätbart resultatet är.

– Det är stor skillnad på vad man kan mäta och inte. Exempelvis är effekten av precisionsodling eller hur långt man kommit med fossilfrihet förhållandevis lätt att sätta siffror på, men den biologiska mångfalden och kolinlagringen är betydligt svårare att mäta. Det kommer att ta tid att få en full överblick.

Veronica poängterar att även om det är svårt så finns det vägar framåt. Hon jobbar tätt tillsammans med Dataväxt för att få en överblick över vilka data som redan samlas in.

– Det gäller att se vilka data som kan kopplas till vilka områden. Man kan se förändringar över tid, som till exempel hur dieselanvändning per hektar förändrats i takt med att man blivit mer medveten i sin körning. Dessa data kan kopplas ihop med målet fossilfritt lantbruk.

Mycket av de fakta som samlas in kan så klart kopplas till flera mål.

– Det är ett gigantiskt pussel som ska läggas. Men ju mer data vi kopplar ihop med målen, desto mer får vi ut av det. Min uppgift är att samla ihop materialet och försöka hitta på vilket sätt vi kan mäta de olika potentialerna.

Bjertorp är på många sätt exceptionellt väl lämpat för ett stort "försöksprojekt" som Framtidsgården på många sätt är. För många parametrar finns det data samlade sedan 1998.

För samma tidsperiod finns uppgifter på sådant som dieselanvändning, utsädesmängder, gödsling och skörderesultat. Dessa siffror kan jämföras över tid och jämföras med de data som kommer fram i försöken just nu.

Att analysera data över vad som redan är gjort och vad som görs just nu är en sak. En annan aspekt är att använda data för att se vad som skulle kunna göras i framtiden.

– Vi kan se var vi behöver fokusera ansträngningarna och på vilka områden vi behöver utveckla nya metoder, men vilka åtgärder som kommer att ge bäst resultat kan ibland vara svårt att avgöra.

Allt kan inte heller mätas och det är inte säkert att de åtgärder man använder på Bjertorp fungerar på samma sätt på den enskilda gården. Resulta-

ten kan skilja sig inte bara från gård till gård, utan rentav från skifte till skifte.

– Med Framtidsgården Bjertorp utvärderar och testar Lantmännen koncept för Framtidens jordbruk. Vi kan, via Bjertorp, belysa vad som bidrar till ökad biologisk mångfald, ökad kolinlagring eller minskat fossilberoende. En del av de saker vi gör är fortfarande i teststadiet, men många åtgärder kan den enskilde lantbrukaren göra redan i dag. Det tydligaste exemplet på det är precisionsodling som har väldokumenterat god effekt på såväl produktiviteten som hållbarheten och lönsamheten. Det blir då upp till varje lantbrukare att fundera över hur man kan använda sig av den kunskapen i sin egen verklighet, på den egna gården, sammanfattar Veronica. *Text: Helena Holmkrantz*

” Det är ett gigantiskt pussel som ska läggas. Men ju mer data vi kopplar ihop med målen, desto mer får vi ut av det.

Fokus i Framtidens jordbruk

Rapporten Framtidens jordbruk som presenterades 2019 analyserade den samlade kunskapen om hållbar odling med höstvetedodling som modellgröda. Den undersökte möjligheten att öka odlingen samtidigt som man siktar mot klimatneutralitet till år 2050.

Rapporten tog fram elva fokusområden som tillsammans utgör vägen mot ett klimatneutralt jordbruk. Dessa områden är nu grunden för arbetet på Framtidsgården Bjertorp. Här är lite av vad Veronica Ehrström Eklöf kommit fram till i sin inventering av vad som pågår inom de olika områdena:

• Precisionsodling, digitalisering och optimal management

På Bjertorp finns en fullständig dokumentation genom Dataväxt och GPS-system

• Hållbar växtnäring

BAT gödsel används sedan 2021 på all odling på Bjertorp. Fossilfri gödsel kommer introduceras från 2023 tillsammans med Yara.

• Växtförädling

Lantmännen har en omfattande växtförädling, med försök som bland annat görs på Bjertorp.

• Fossilfritt jordbruk

RME-diesel testas i två av Bjertorps traktorer under 2021. Användningen beräknas minska det fossila beroendet med 25 000 kg CO₂.

• Odlingssystem

Bjertorps växtföljd är inte fast utan bestäms utifrån rådande förutsättningar för utsädesodling samt gårdens strategiförsök. Mellangrödor kan bli aktuellt framåt, men det måste fungera i växtföljden.

• Kolinlagring och förnybar energi från åkermark

På Bjertorp testas system för kolinlagring i en avgränsad del av odlingen i samarbete med Svensk Kolinlagring. (Se sidan 21 - 23)

• Minskade kväveförluster

All areal på Bjertorp använder precisionsodlingsteknik för att minimera lustgasutsläppen till luft men mer forskning krävs för att kunna mäta och följa upp effekten av åtgärder*.

• Minskat växtnärläckage

All areal på Bjertorp använder precisionsodlingsteknik för att minimera växtnärläckaget. Lantmännen samarbetar med Greppa Näringen, som erbjuder information och kostnadsfri rådgivning.

• Hållbart växtskydd

På Bjertorp används Thermoseed-behandlat utsäde utan kemikalier till hundra procent. Gården anpassar insatser till årets rådande förutsättningar och har biobädd för påfyllnadsplatsen. Under 2021 inleds ett samarbete med SOLVI som använder bildanalys för att identifiera ogräs. Utifrån detta material skapas styrfiler som endast behandlar efter behov.

• Jordbrukets anpassning till ett förändrat klimat

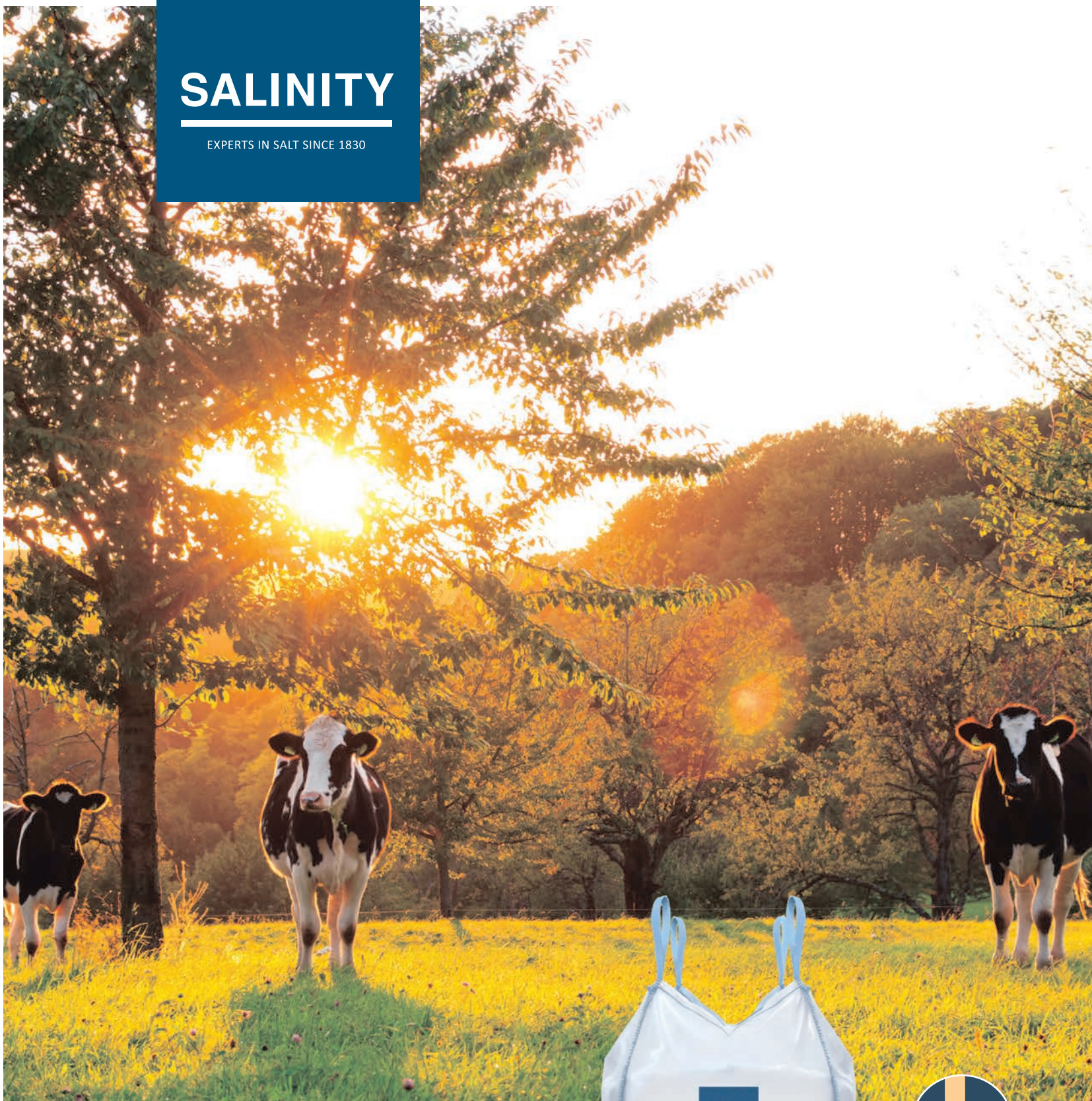
Bjertorp är väl dränerat och underhållsarbete utförs årligen tillsammans med nydränering. Samtliga brunnar är inmätta och dokumenterade i Dataväxt.

• Biologisk mångfald

Blommande zoner med perenn insädd täcker i dag 5 ha på Bjertorp och lärkrutor finns jämt utplacerade på skiften om totalt 70 ha.

SALINITY

EXPERTS IN SALT SINCE 1830

Salt för lantbruket

SALT SOM GÖR GOTT

Från vår anläggning i Falkenberg levererar vi salt till svenska lantbruk. Vi har fodersalt, saltstenar, salt för dammbindning, Besal, snäckskal, urea och bikarbonat.

SALINITY AB

Nellickevägen 20 | 412 63 Göteborg | 031 - 309 25 00
www.salinity.se | info@salinity.com

Lantmännen Fastigheter med uppdrag:

Rätt lokal till rätt pris

Den omdiskuterade anläggningen i Västerås.

– Vi har två uppdrag. I första hand ska vi förse Lantmännenkoncernen med ändamålsenliga fastigheter och lokaler och på det viset bidra till en optimal kostnadsmassa för lokalförsörjningen i koncernen. Dessutom ska vi på de fastigheter som koncernen inte utnyttjar optimera avkastningen genom aktiv förvaltning och utveckling. Det säger Joachim Haas, vd för Lantmännen Fastigheter.

Frågor om hur Lantmännen Fastigheter arbetar är vanliga på Lantmännens medlemsmöten.

Vad tjänar fastighetsbolaget sina pengar på? Hur påverkar det verksamheter som spannmåls- och maskinanläggningar, kvarnar och bagerier?

– Jag får ofta frågan från medlemmarna hur mycket hyra vi tar ut på Lantmännens egna anläggningar och egentligen är svaret mycket enkelt. Vi har en förutbestämd ränta på det bokförda värdet när vi hyr ut till koncernens egna verksamheter. När det gäller fastigheter med externa hyresgäster är det däremot marknadshyra som gäller, säger Joachim Haas.

I korthet kan man säga att Lantmännen Fastigheter har två uppdrag. Att se till koncernens verksamheter har rätt sorts lokaler är det första. Här är upp-

giften att ge verksamheterna de bästa förutsättningarna i form av lokaler. I det andra uppdraget finns däremot ett tydligt avkastningskrav och här fokuserar man därför på att få en bra ränta på den investering som gjorts. En del i detta är att hitta lösningar som höjer försäljningsvärdet på de fastigheter som koncernen inte har några planer på att använda för egen verksamhet. Här fungerar Lantmännen fastigheter som en helt vanlig hyresvärd, som gör investeringar i intressanta fastigheter och försöker hitta den mest lönsamma användningen av sina lokaler.

Samhällsfastigheter

Ur det tankesättet sprang exempelvis samhällsfastighetsbolaget Lanthem, där parterna, Lantmännen Fastigheter och Hemsö, äger hälften var. Lanthem äger fastigheter som hyrs ut till samhällsnytta som dagis, skolor och äldre-

boenden. Exempelvis bygger man för närvarande ett äldreboende i Tygelsjö utanför Malmö där Lantmännens siloanläggning stod förut. Ett annat projekt finns i Örebro där det gamla slakteriområdet planerar för bostäder som ska säljas och skol- och omsorgslokaler som fastighetsbolaget vill behålla.

– En del undrar så klart varför Lantmännen ska vara delägare i en fastighet som används till dagis eller äldreboende. Detta gör vi för att skapa mesta möjliga värde för våra ägare. Vi kan alltså få bättre betalt den dagen vi säljer än om vi sålt fastigheten direkt utan att ha utvecklat den. Det finns en fantastisk fin värdeutveckling på samhällsfastigheter. Vi vill få bästa möjliga avkastning på investeringen för våra ägares skull, det kommer alltså Lantmännens medlemmar till godo, poängterar Joachim.

Tar över underhållet

Underhåll av fastigheter ingår normalt i ett fastighetsbolags uppgifter. Tidigare har man emellertid haft ett annorlunda avtal inom koncernen som inneburit att hyresgästerna själva stått för underhållet. I år har Lantmännen Fastigheter tagit över ansvaret för underhållet av koncernens anläggningar.

– Det känns helt rätt att vi som ju har kunskapen om hur man bäst underhåller en fastighet också ska ha det ansvaret. Fastighetsbolaget ska givetvis utnyttjas

till det vi är bäst på. För att resultatet ska bli bra kommer vi att planera in underhållet i rätt tid och rätt prioriteringsordning tillsammans med verksamheterna.

Joachim förklarar att man nu satt igång med att lägga upp en tioårsplan för varje fastighet. Underhållet kan vara eftersatt på sina håll och man behöver undersöka vad som är viktigast att göra och när det kan göras.

– Vi kan ju inte planera in underhåll av en spannmålsanläggning mitt i skörden. Det ska göras när det passar bäst i tiden. Dessutom är viktigt att de funktionella problemen prioriteras. Man måste skilja på kosmetika, som att den bruna färgen är ful, och funktioner som

Maskinanläggningen i Vara.

är avgörande för att verksamheten ska kunna rulla på.

Varför ska Lantmännen äga sina egna fastigheter?

– Min absoluta uppfattning är att det är bra att äga själv! Vi får full kontroll över funktioner och kan göra det som behöver göras i fastigheten. Det är framför allt viktigt om man ser det på lång sikt.

Strategiska fastigheter

Många av Lantmännens anläggningar byggdes i en tid när samhällets geografi såg annorlunda ut. På flera håll har exempelvis spannmålmottagningar som en gång låg i utkanten av staden hamnat mer centralt i takt med att städerna byggts ut. En del anläggningar ligger också vid en hamn och där finns en inbyggd konflikt mellan behovet av att enkelt kunna frakta med båt och kommunernas önskemål om att göra staden mer attraktiv genom att kunna erbjuda bostäder nära vatten. Ett exempel är Västerås där det sedan ett år tillbaka finns en konflikt mellan kommunens intressen och Lantmännens.

– Vi har inte alltid haft koll på alla detaljer, många avtal är mycket gamla.

Vi behöver samla kunskap om våra fastigheter som vem som har nyttjanderätten till en kaj, var det finns servitut på marken och liknande.

Fastighetsbolaget arbetar sedan ett år tillbaka intensivt på flera håll i landet med att kartlägga läget. Vilka är kommunernas framtidsplaner och vilka hot finns det för Lantmännens verksamheter, vilka är knäckfrågorna, hur ser det finstilla ut i avtalen? Projektet Strategiska fastigheter ska ge bättre kunskap om hur detaljerna ut och vilka avtal som gäller för de olika lägena. Den samlade bilden gör det sedan lättare att ta beslut om vilken strategi man ska ha på olika orter.

– Vi har flera anläggningar som ligger på känsliga platser, säger Joachim och tar några exempel:

– I Falkenberg finns ett servitut på marken, vi har löst det genom att förlänga avtalet med kommunen. I Uddevalla har vi ett arrende vid vattnet, alltså inget skydd vid kajen. Men där har vi en bra diskussion med kommunen om en ny plats att etablera oss på och där vi dessutom kommer att äga marken. I Malmö kan det bli tufft längre fram i tiden eftersom våra anläggningar

” **Målet är att fasa ut all fossil energi och halvera klimatutsläppen till 2030. Till exempel ska vi energieffektivisera våra fastigheter på årlig basis.**

ligger så centralt. Än så länge har vi avtal med Malmö stad, men i framtiden, kanske om 20 år, kan det bli så att vi behöver flytta mottagningen till ett nytt läge. Kvarnen i Malmö ligger ju också centralt. Vi bygger just nu ett nytt kontor för bland annat Lantmännen Lantbruk, i stället för det som i dag ligger i Rosengård, på tomten intill och försäkrar oss på det sättet om grannar som inte kommer att ha några synpunkter på verksamheten. Vi bygger även bostäder och ett äldreboende intill kontoret, så fastigheten kommer samtidigt att ha tydlig samhällsnytta.

Hållbarhet och miljö är frågor som är viktiga, så även när det gäller boende och fastigheter. Hur tacklar ni dessa frågor?

– Vi jobbar med att utveckla en miljö-

strategi i fastighetsdivisionen. Vi sammanställer en överblick över vårt klimatutsläpp från våra fastigheter, för att sedan kunna sätta specifika mål som kan säkerställa att vi över tid har ett hållbart fastighetsbestånd, säger Joachim.

Målet är att fasa ut all fossil energi och halvera klimatutsläppen till 2030.

– Vi har redan identifierat några målsättningar som kan matcha våra ambitioner. Till exempel ska vi energieffektivisera våra fastigheter på årlig basis. Vi kan göra detta med konkreta åtgärder som att byta ut belysning, installera solceller, använda datadriven optimering, köpa och producera mer grön energi, renovera gamla fastigheter och installera sensorer. Det finns mycket vi kan göra, sammanfattar Joachim. *Texter: Helena Holmkrantz*

Affärsområde Fastigheter, nyckeltal

	2020	2019
Nettoomsättning, MSEK ¹	551	556
Rörelseresultat, MSEK	228	349
Rörelseresultat, just.fasighetsförsäljn, MSEK	223	223
Avkastning på operativt kapital %	8,1	12,8
Avkastning på operativt kapital exklusive fastighetsförsäljning %	8,0	8,2
Investeringar i anläggningstillgångar, MSEK	212	259

Lager 25% (24)

Affärsområde Fastigheter ytfördelning

Produktionslokaler 49% (49)

Verkstäder 9% (11)

Butiker 8% (8)

Kontor 9% (9)

Fastigheterna motsvarar en sammanlagd lokalyta på cirka 1 200 000 M².

I Malmö byggs just nu ett nytt kontorshus för Lantmännen Lantbruk med flera.

Namn: Joachim Haas

Titel: Vd Lantmännen Fastigheter

Bor: Viggbyholm, 2 mil norr om Stockholm

Familj: Fru och tre barn

Utbildning: Ekonomistudier Stockholms Universitet samt Fastighetsekonomi på KTH

Fritid: Familj, tennis, padel och löpning

Vad är det bästa med att jobba på Lantmännen Fastigheter: Efter att ha jobbat med fastigheter under större delen av mitt yrkesverksamma liv är det bästa att vara en del av en större helhet. Det vill säga att det vi gör med våra fastigheter i så stor utsträckning påverkar hela Lantmännens verksamhet.

Storskalig fortsättning på Projekt Svalöv

Johan Wågstam, Carl-Fredrik Norling och Camilla Persson i vetefältet i Svalöv.

Precisionsodlingsprojektet Projekt Svalöv blev en succé i korn 2019. Nu vässas tekniken i höstvetete med anpassade insatser i utsädesmängd, kväve, fosfor, mikronäring och svampbekämpning.

Genom "Projekt Svalöv" vill Lantmännen lyfta och utveckla precisionsodlingen i svenskt lantbruk.

År 2019 genomfördes första säsongen. Efter ett års uppehåll tog man hösten 2020 åter upp stafett-pinnen och bytte ut grödan från korn till höstvetete. Vi har i tidigare nummer av Grodden utförligt beskrivit projektet (Grodden 3 och 4 2019) som även har ett aktivt liv på Instagram och Lantmännen Maskin & Lantmännen Lantbruks YouTube-kanal.

I förra omgången jämfördes avkastningen i precisionsodlingen med andra grödor i trakten och landade på cirka ett tons merskörd per hektar till precisionsodlingens fördel.

– När vi presenterade resultatet på odlarmöten fick vi ofta frågor om det var en rättvisande jämförelse och hur ekonomin är i precisionsodling.

Det berättar Camilla Persson, växtodlingsrådgivare på Lantmännen. Hon är tillsammans med Lantmännenkollegan, teknik- och digitalutvecklare Johan Wågstam och Carl-Fredrik Norling, driftsledare på Svalövsgården, spindlarna i nätet för Projekt Svalöv.

Stora storparceller

Resultatet och intresset från lantbrukarna gav mersmak och resulterade i en ambitiös fortsättning av projektet. Ett fält valdes åter ut på Svalövsgården

väl lämpad för det nya upplägget – att jämföra precisionsodling och gårdens odling på samma fält. Man hittade ett perfekt stort kvadratisk fält, vilket möjliggjorde storparceller om 48 gånger 1 000 meter med hela tre upprepningar.

För genomförandet, analys och utvärdering använde man all tillgänglig teknik i form av bland annat en nyinköpt självgående växtskyddsspruta, CropSat-kartor, Yara N-Sensor, bladsaftanalyser, aktuell markkartering med mera.

Projekt Svalöv syftar till att visa hur precisionsodling fungerar i praktiken och att utveckla odlingssystemet utifrån befintlig forskning men även inte minst testa egna idéer. Det är viktigt att poängtera att gårdens jämförelse-

led inte på något sätt är "snålodlade" utan effektivt odlade utifrån erfarenhet och underlag. Men insatserna är där alltid "raka" och varierar inte över fältet.

I precisionsodningsledet har man anpassat insatserna för utsädesmängd, fosfor, kväve, svampbekämpning och mikronäring. Vad gäller utsädesmängden bryter Projekt Svalöv ny mark genom att använda sig av beståndskartor från CropSat. Filosofin är att ju tunnare grödan varit tidigare är desto kärvare betingelser och desto högre utsädesmängd behövs för att nå optimalt antal ax per kvadratmeter.

– Det visade sig att det inte finns forskning på detta så vi testar oss fram, berättar Camilla entusiastiskt.

Det kan vara svårt att se effekter på marknivå, men...

– Jag tycker nog att det blev lite jämnare och kraftigare i de svagare partierna av precisionsodlingen, kommenterar Carl-Fredrik.

Liknande teknik använde man sig av för att bedöma svampbekämpningsdosen. Med CropSats bedömning av

beståndet som grund varierades givan Priaxor från cirka 0,5 till 1,0 liter per hektar.

– Det är vanligare ute i Europa med varierad dos och vi vill se hur vi kan utnyttja den möjligheten även här, menar Camilla.

Till kommande år är det tänkt att Yara N-Sensor ska stå för beståndsanalysen.

Utvärdering på G

Projektet utvärderas under hösten utifrån skörd, kvalitet och ekonomi och vi får anledning att återkomma med resultatet i kommande nummer av Grodden. Håll ut – för här finns mycket matnyttigt att dela med sig av för en effektivare och lönsammare växtodling!

Projekt Svalöv - höstvetete 2020/2021

Precisionsodling – underlag

Utsäde: CropSat beståndstäthet. Antagande att ju kraftigare gröda desto bättre växtbetingelser och förutsättning för lägre utsädesmängd.

Fosfor:

Markkartering

Kväve: Tre givor baserade på CropSat och Yara N-Sensor

Svamp: CropSat-bedömning av beståndstätheten och varierad giva från halv till full dos.

Mikronäring:

Plantsaftanalyser

Insatser i Projekt Svalöv 2020–2021: Gårdens insatser baserades på erfarenhet, gängse teknik och rådgivning. Varje parcell var 48 x 1000 meter. Inalles 3 parceller vardera för precisionsodling och gårdens odling.

Det har blivit många filmer för sociala medier om Projekt Svalöv. De finns samlade på lantmannenlantbruk.se under fliken Play.

Klimat & Natur nu även i Finland

Nu kommer odlingskonceptet Klimat & Natur även till Finland. Råg är första gröda ut och till 2023 ska finländarna förhoppningsvis kunna köpa sitt älskade rågbröd märkt med Ilmasto & Luonto, det vill säga Klimat & Natur på finska.

– Rågbrödet ligger finländarna varmt om hjärtat. Genom att vi kan samarbeta så tätt mellan lantbruk å ena sidan och

bagerierna i Cerealia, Unibake och Vaasan å andra sidan kommer vi att kunna göra klimatkonceptet synligt för de finska konsumenterna, säger Mari Dunderfelt, kommunikationschef för Vaasan Finland och Baltikum

Projektet har bara precis startat och under sommaren har man arbetat för att rekrytera odlare som vill odla råg inom det finska Klimat & Natur-konceptet.

– Vårt mål för i år har varit att hitta odling för ungefär 1 000 hektar. Intresset har varit jättestort och vi har redan kontrakterat 50 odlare, vilket är långt över vårt mål, förklarar Jaakko Huokkola, som är chef för spannmålsdivisionen för Lantmännen Agro OY.

Skillnader

Ilmasto & Luonto skiljer sig till viss del från det svenska Klimat&Natur. Vissa av kriterierna är gemensamma: klimatsmart gödning, precisionsodling, sparsam körning (ecodriving), biobränsle och blommande kantzoner. Lärkrutorna är ett kriterium som gärna lyfts fram i det svenska konceptet, men eftersom lärkan inte är hotad i Finland har man här i stället valt att bredda kriteriet till häckningsrutor (bird nesting) för alla de typer av fåglar som gynnas av en såmista i fältet.

– Vi tog kontakt med Bird Life Finland för att diskutera vad som kunde vara bra och det finns många olika fågelarter som gynnas av att man lämnar tomma smårutor i fältet. Det känns därför meningsfullt att ta med det som kriterium.

I det finska projektet har man därtill tagit med ett kriterium som inte finns i det svenska konceptet än, nämligen kolinlagring.

– Vi ville ta konceptet ett steg längre, med ännu högre ambitioner och eftersom kolinlagring är en hörnsten i EU:s klimatpolitik har vi tagit med det. Att så gräs eller mellangrödor för att jorden inte ska ligga bar, känns som en viktig del i konceptet, menar Jaakko.

En annan anledning till att man valt att ta med detta kriterium är att Finland som helhet satt ett tufft mål att bli klimatneutralt till år 2035.

– Eftersom lantbruket är en av huvudkällorna till klimatavtrycket så känns det rätt att vi genomför konceptet nu. Lantbrukarna har länge varit konservativa och motsatt sig förändringar, men nu känns det som att inställningen är på väg att vända. Vi måste däremot så klart kompensera dem för de extra kostnaderna, kommenterar Jaakko.

Lantmännen är en stor spelare på livsmedelsmarknaden i Finland, vilket är ett av skälen till Ilmasto & Luonto kan genomföras så snabbt. Här finns Cerealia som producerar knäckebröd och crisp, Unibake med sitt fryssortiment och Vaasan med färskbröd. I centrum för mycket av det som tillverkas finns rågen och faktum är att Lantmännen köper ungefär en tredjedel av alla råg som odlas i Finland och Vaasan bakar Finlands mest köpta rågbröd.

– Just nu har vi en större annonskampanj för Ilmasto & Luonto. Det är första gången Lantmännen syns på allvar i Finland och det är en riktig möjlighet för oss att knyta ihop och bygga våra varumärken i Finland, konstaterar Mari. *Text: Helena Holmkrantz*

Robot förändrar lantbruket

Robotar som gödslar, sår eller skördar, som kan minimera användningen av växtskydd, valla djur och som effektivt kan arbeta dygnet runt är en del av framtidens jordbruk. Runt om i världen sker en snabb utveckling med självgående maskiner som kommer att förändra lantbruket. Lantmännen testar nu, i samarbete med Rise och Agointelli, Robotti, en självgående robot, på de svenska fälten.

I våras startade de tvååriga testförsöken med Robotti i Rise digitala testbädd för jordbruket i Uppsala, med en autonom sådd av vårkorn. Under sommaren har flera andra arbetsmoment i fält testats med roboten, bland annat gödsling och mekanisk ogräs-

bekämpning. Det finns tydliga fördelar med självkörande robotar i form av både minskade kostnader och effektivisering av insatserna. Målet med försöken är att bygga kunskap och samla erfarenhet kring autonoma maskiner inom jordbruket.

– Det är jättespännande att se hur självkörande maskiner kan bidra till ett mer effektivt och hållbart jordbruk. Vi har redan kommit långt vad gäller datainsamling via uppkopplade redskap, stora kliv har gjorts inom precisionsodling och det utvecklas ständigt nya appar och tjänster för lantbruket, kommenterar Johan Wågstam, teknik- och digital utvecklare på Lantmännen.

Lantmännen köper del av Hargs Hamn

Lantmännen köper 10 procent av Hargs Hamn AB. Sedan 2019 har Hargshamn utvecklats till en viktig utskeppningshamn av spannmål. Som delägare får Lantmännen nu större möjligheter att påverka utvecklingen av hamnen.

– Hargs hamn är en viktig strategisk hamn för Lantmännen. När vi fick möjlighet att köpa in oss i hamnen så nyttjade vi den möjligheten, säger Joachim Haas, vd på Lantmännen Fastigheter.

Hargs hamn har utvecklats till en viktig utskeppningshamn av spannmål för Lantmännen sedan silon och kvarnen i Uppsala utvecklades och stängdes 2018/19. I synnerhet för spannmålsodlarna i norra Mälardalen. Under skördeåret 2019 skeppades det ut 75 000 ton från hamnen och under skörd 2020 cirka 95 000 ton.

Efter vinterns muddring har farleden ett djup som tillåter lastning av

fartyg upp till 40 000 ton. Detta öppnar upp nya försäljningsmöjligheter till destinationer längre bort från Sverige, vilket i sin tur innebär bättre betalt för spannmålen än att lasta mindre fartyg i Köping och Västerås.

Fler satsningar att vänta

Lantmännens strategiska inriktning framåt innebär fortsatta satsningar på och utveckling av anläggningen i Hargshamn de kommande åren.

– Vår nuvarande silostruktur i norra Mälardalen står inför stora förändringar, eftersom både silon Stockholm och Västerås riskerar att tvingas stänga ner på grund av stadsplanering. I ljuset av det kommer verksamheten i Hargshamn bli allt viktigare och i framtiden är det inte orimligt att anta att vi kommer att skeppa cirka 200 000 ton per år, säger spannmålschef Mikael Jeppsson.

POTATIS EMBALLAGE

NY HEMSIDA!

FOTE GÅRDENS EMBALLAGE LIDKÖPING

Tel 0510-500 29
070-545 00 29
Fax 0510-500 04
leif@fotegarden.se
www.fotegarden.se

Ny e-handelsportal i pilotfas

Utvecklingen av Lantmännen Lantbruks nya e-handel har pågått sedan årsskiftet. Sju pilotanvändare är nu i gång med att använda portalen i praktiken.

Efter bara fyra månaders utveckling välkomnades de första kunderna in i portalen och just nu pågår pilotfasen för fullt där fyra återförsäljare och tre lantbrukskunder använder den nya e-handeln. Pilotanvändarna är utvalda för att representera olika behov för att kunna hjälpa projektet framåt. De har ett viktigt uppdrag att testa lösningen och komma med värdefull feedback.

I den initiala piloten erbjuds det fodersortiment som redan i dag finns tillgängligt i nuvarande e-sales. Under hösten kommer piloten byggas ut med fler pilotanvändare, mer funktionalitet och större sortiment.

En del av LM²

Den nya e-handeln blir en integrerad del av Lantmännens digitala plattform LM². Därigenom kan den som är inloggad enkelt nå alla Lantmännens digitala tjänster på ett ställe, precis som man redan i dag kan beställa reservdelar från Lantmännen Maskins e-handel kommer även Lantbruks produkter att kunna beställas inom LM². Lantmännen Lantbruks nuvarande lösning, e-sales, kommer att finnas kvar parallellt med den nya e-handeln under en övergångsperiod.

Erik Lorentzon, Esered, är en av pilotanvändarna. Han tycker att den nya e-handeln är lätt att både hitta och beställa via. Han nämner särskilt beställningslistorna som gör det mer lättarbetat och uppskattar att e-handeln är mobilanpassad.

– Jag använder mobilen dagligen och gör i stort sett alla mina ärenden via mobil, därför har jag enbart beställt i den nya e-handeln via mobilen. Det fungerar bra. Lantmännen Lantbruk har släpat efter lite i den digitala utvecklingen tidigare, men nu upplever jag att de ligger i framkant genom bland annat LM².

Framöver ser han fram emot att kunna beställa fler olika typer av produkter, inte bara foder, eftersom gården har mycket växtodling.

Helena Lundqvist på StallMagasinet är en av de återförsäljare som fått chansen att bli testpilot. Hon menar att e-handeln är en uttryckning som möter en allt större efterfrågan. Hon beställer allt via datorn i dag.

– Den nya e-handeln går åt rätt håll! En hjärtefråga för mig som återförsäljare är att jag får behålla min position som främsta kundkontakt. Den nya e-handeln är ett mycket viktigt redskap för mig för att enkelt kunna beställa

hem de produkter som efterfrågas till mina slutkunder.

Ökad tillgänglighet för kunderna, i synnerhet för dem som inte har möjlighet att handla dagtid, är en av de stora fördelarna med den nya e-handeln.

Johannes Åkerblom, chef för växtodlingsaffären, tror att framtidens lantbrukare kommer att vilja göra sina affärer dygnet runt.

– En annan viktig del är att kunna effektivisera försäljningen så att våra säljare kan lägga tid på det som skapar värde för våra kunder och för vår affär. Att helt enkelt växla över tid som läggs på orderläggning till mer värdeskapande

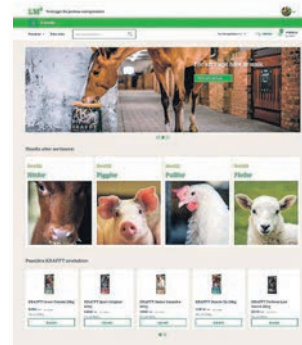
försäljningsarbete, säger Johannes.

Kristina Gustafsson, chef för foderaffären, håller med:

– Den nya e-handeln kommer att innehålla smarta funktioner som underlättar arbetet hemma på gården, till exempel rekommenderade varor anpassade för den enskilda gårdens produktion.

Målet med projektet är att alla kunder innan året är slut ska kunna lägga sin order i en modern och användarvänlig e-handelsportal som är öppen dygnet runt.

Text: Kristina Åkerblom

HÅLLBART LANTBRUK

I Agrols miljöserie finns ett brett sortiment av högkvalitativa smörjmedel som är förnybara, biologiskt nedbrytbara och miljögodkända för alla typer av miljöer.

Vi har tagit fram våra produkter tillsammans med maskintillverkarna och genom hårda tester så vi vet att våra produkter klarar miljökrav, den senaste tekniken och ett tufft nordiskt klimat.

Med våra miljöprodukter i din maskin blir lantbruket hållbart för människa, maskin och miljö.

AGROL LUBRICANTS

DIN MASKIN, VÅRT INTRESSE

www.agrol.se

Smidig övergång till robotar på Nötcenter Viken

I mitten av juni installerades de första mjölkningsrobotarna på Nötcenter Viken. Den nya utrustningen har krävt en hel del av både djur och personal, men omställningen har gått förhållandevis bra.

I dagarna installeras de sista av totalt sju högteknologiska mjölkningsrobotar från DeLaval på Lantmännens försöksgård Nötcenter Viken. Utöver en omfattande ombyggnation av de båda ladugårdsbyggnaderna, har övergången inneburit många nya vardagsrutiner för både djur och personal.

– Ett stort moment är ju rutiner för att hela tiden läsa av data som kommer från robotarna, berättar driftschef Ulrika Nilsson. I stället för att som tidigare leda in varje individ i den gamla mjölkkarusellen så håller vi numera uppsikt via datorskärmen och rör oss mycket ute bland korna.

En annan fördel med robotarna är att momentet med att hänga på korna de tunga mjölkorganen i den gamla mjölkkarusellen, nu har försvunnit.

– Det innebär en bättre arbetsmiljö för personalen. Arbetet i karusellen var både tungt och monotont. Nu när djurskötarna inte längre jobbar med att leda varje enskild ko till mjölkning kan vi också lägga mer tid på att vara ute hos korna i ladugården, rengöra deras platser och se till dem, säger Ulrika Nilsson.

Men hur har korna reagerat på de nya mjölkningsrutinerna då?

– Det har verkligen gått jättebra. De flesta har anpassat sig snabbt och vet precis när det är dags att mjölkas. Visst är det kor vi fått hjälpa mer än andra, men helheten har funkant jättebra.

Ulrika Nilsson berättar också att produktionen bara har påverkats marginellt, trots övergången till robotarna med allt vad det innebär. Normalt ligger produktionen på 44 kilo per ko och dag, och efter sex veckor med robotarna (i mitten augusti) var nivån 42 kilo per ko och dag.

– Trots ett litet tapp under sommar-månaderna när korna går ut och in som de vill är vi nästan ikapp våra normala nivåer. Det är en positiv överraskning!

Text: Emma Liedberg

Tamer Umdu
Råvaruanalytiker

Gröna ambitioner kommer att kosta

Återkommande översvämningar och intensiv torka börjar bli vardag inom spannmålsmarknaderna. Bara under 2021 har vi sett torkan slå ut den kanadensiska skörden och de brasilianska majsfälten, medan delar av Frankrike har haft sin regnigaste juli på över 150 år. Skulle vi räkna upp varenda spannmålsrelaterad väderhändelse hade vi förmodligen inte fått plats med alla i Grodden. Och än är inte året 2021 över.

Senaste rapporten från FN:s klimatpanel (IPCC), visar återigen att den globala uppvärmningen är påverkad av människans utsläpp av växthusgaser, samt att de har resulterat i storskaliga förändringar i vädermönster runt om i världen.

Längst fram i den politiska frontlinjen i kampen för att minska växthusgaserna står i dag Europa. I samband med EU:s nya direktiv 2003/87/EC skapades ett system för handel med utsläppsrätter som ett styrmedel för att på ett kostnadseffektivt sätt minska utsläppen av växthusgaser inom Europa. Emellertid blev utfallet inte det önskade de efterföljande åren. Inom loppet av några år byggdes stora överskott av utsläppsrätter med ett alldeles för lågt pris, runt fem euro per ton, som gjorde det mindre lönsamt för elkraftssektorn att minska på utsläppen.

Utsläppsrätter höjer elpriset

För att bryta utvecklingen vidtog Europeiska kommissionen ett flertal åtgärder och reformer. Bland annat genom införandet av marknadsstabilitetsreserv (MSR) för att minska överskottet och viktigast av allt för att minska användning av smutsig kol till förmån för mindre förorenande naturgas till produktion av el och värme. Åtgärderna har fått effekt och priset för utsläppsrätter under augusti har handlats över 55 euro per ton, vilket motsvarar en procentuell uppgång på över 1 000 procent inom loppet av fem år.

Högre priser på utsläppsrätter har följaktligen medfört högre europeiska elpriser med uppgångar på flera hundra procent till nivåerna före finanskrisen 2008. Högre priser ute i Europa har också ökat påverkan på de nordiska elpriserna, som hade legat lägre eftersom det finns mindre fossilbaserad elproduktion och mer vattenkrafts- och vindkraftsproduktion här. Högre energikostnader har bland annat medfört högre produktionskostnader för jordbruksindustrin såsom för torkning och lagerhållning.

Produktion av gödning

Stigande priser för utsläppsrätter bidrog till högre kostnad för kolbaserad elkraftsproduktion med minskat utsläpp av växthusgaser. Utvecklingen har gynnat efterfrågan på gasbaserad elkraft och fått priset för naturgas att skjuta i höjden med över 400 procent det senaste året, upp till högsta nivån sedan 2005. Stora delar av den globala förbrukningen av naturgas går till el och värme, men mellan tre och fem procent av den globala årliga naturgasförbrukningen används av industrin för att producera kvävebaserad gödsel.

Kostnaden för naturgas motsvarar 60–80 procent av de rörliga kostnaderna för produktion av kvävebaserade gödningsmedel, vilket gör att priset är starkt relaterat till energipriser, eftersom processen är beroende av naturgas. Följaktligen har högre pris även lyft priserna för kvävebaserad gödsel på den europeiska marknaden.

Höjda ambitioner

Emellertid har den Europeiska kommissionen inte blivit avskräckt av de höga priserna, varken på el eller på utsläppsrätter. Tvärtom har ambitionsnivån skruvats upp ytterligare och samtidigt även breddats till andra sektorer. Till år 2030 ska Europa minska sina utsläpp med 55 procent jämfört 1990 och till noll i mitten av århundradet. För att göra det behöver energikrävande industrier belastas också för föroreningar.

Störst effekt för att påskynda Europas energiomställning kommer att levereras via utsläppsmarknaden. Fokus för EU:s utsläppshandelssystem har breddats från minskning av elkraftssektorn till att minska utsläppen för andra energiintensiva industrier. Riktmärkena har skärpts för flera sektorer. Tidigare fria tilldelningar av utsläppsrätter kommer att minskas samtidigt som nya sektorer och industrier kommer att omfattas. Kommissionen har också presenterat sin mekanism för justering av koldioxidgränser, vilka syftar till att skydda EU-industrier från internationella konkurrenter som inte betalar ett koldioxidpris eller motsvarande.

Successiva reduceringar av tillgången för utsläppsrätter kommande åren riskerar begränsa utbudet ytterligare där tillgången

” Ett flertal röster har varnat för utvecklingen som kan reducera den europeiska spannmålsskörden med 10–15 procent fram till 2030.

av rätter som kommer till marknaden inte räcker till. Konsekvensen kan leda till en ökad efterfrågan och stigande pris för naturgas eftersom höga priset på utsläppsrätter skapar en dyrare kolbaserad elkraftsproduktion. För den europeiska lantbrukaren skulle detta innebära ännu högre pris för kvävebaserad gödsel och dessutom en högre kostnad för torkning och lagerhållning.

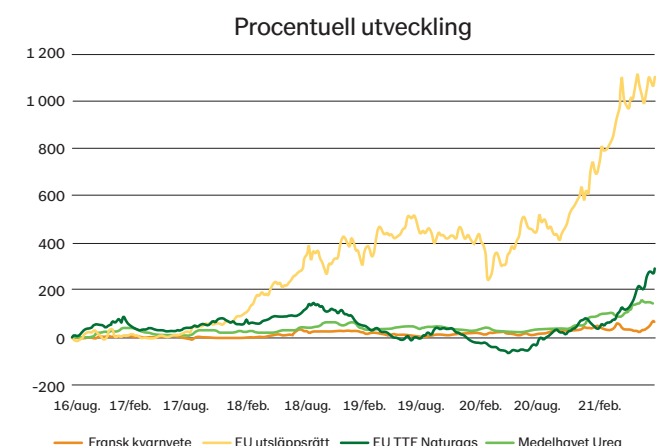
Stöd för ekologiskt

Europeiska kommissionen föreslagna direktiv och ambitiösa mål för 2030 tar inte slut här. Den sträcker sig också in till jordbrukssektorn. Inom målet föreslås även att ekologisk produktion ska expandera till 25 procent av jordbruksmarken från åtta procent för närvarande. I dag är det enbart Sverige, Österrike och Estland som är i närheten av att uppfylla kriterierna. Man vill även minska användningen av gödsel med 20 procent och bekämpningsmedel med 50 procent fram till 2030.

De föreslagna gröna målen som förväntas leda till ett riktat ekonomiskt stödprogram för ekologisk odling har dock kritiserats som orealistiska av jordbruksrepresentanter. Det pekar mot en splittning om vilka miljöstandarder som ska inkluderas i nästa fleråriga jordbruksstödsprogram. Ett flertal röster har varnat för utvecklingen som kan reducera den europeiska spannmålsskörden med 10–15 procent fram till 2030. Med detta följer risken för att destabilisera spannmålsmarknaderna och förflytta miljöproblemen till andra delar av världen. Även det amerikanska jordbruksdepartementet, USDA, förutspådde i en studie i slutet av förra året att EU:s jordbruksproduktion skulle minska. Det skulle innebära att EU går från att vara en stor veteexportör till att bli en stor spannmålsimportör 2030 samtidigt som priserna äventyrades av att stiga på grund av de gröna målen.

Gröna mål kostar

De gröna målen kommer med en kostnad. När översvämningar och torka börja bli en del av vardagen bör vi räkna med att de efterföljande gröna åtgärderna för att hindra en fortsatt global uppvärmning kommer att bli dyra. Det är en kostnad som kommer att påverka fler och fler och det blir förmodligen en ännu tyngre last framöver. Alternativet är flytta fram kostnaden och överlämna till kommande generationer. En handling som skulle kunna medföra väldigt hög slutnota.

Prisutvecklingen under de senaste fem åren.

Knowledge grows

Litet men ack så viktigt.

Inte minst för din ekonomi.

Agronom Ingemar Gruvaeus, en i teamet av växtnäringsexperter på Yara.

Att bruka vår jord ställer allt högre krav på dig som odlar den. Skördarna måste skapas med omsorg, eftertanke och kunskap. Dels för att få bästa möjliga odlingsekonomi efter årets förutsättningar, dels för att odlingen ska ske på ett hållbart sätt med minsta möjliga störning på omgivande miljö.

Vi på Yara bidrar till din odling med högkvalitativa produkter, aktuella underlag för dina beslut och moderna hjälpmedel för växtnäringsstyrning. Allt för att du skall hitta dina fälts gödslingsoptimum. Vårt mål är att din odlingsekonomi skall bli så bra som möjligt med minimal inverkan på omgivande miljöer.

Intresserad av mer information?

Gå in på vår hemsida yara.se/vaxtnaring och prenumerera på våra nyhetsbrev. Där hittar du också intressant läsning om växtnäring och information om våra produkter.

Läs mer på:
yara.se/vaxtnaring

Kvalitet som sprider sig.